EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 24.3.2022.
COM(2022) 128 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EKONOMIKAS UN FINANŠU KOMITEJAI UN NODARBINĀTĪBAS KOMITEJAI

Ziņojums saskaņā ar Padomes Regulas (ES) 2020/672 14. pantu par Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) pēc Covid-19 uzliesmojuma

SURE pēc 18 mēnešiem: trešais pusgada ziņojums

KOPSAVILKUMS

Šis ziņojums ir trešais pusgada ziņojums par Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*). Tajā ir apstiprināti iepriekšējos ziņojumos izklāstītie konstatējumi, aplūkota līdzšinējā instrumenta darbība un izmantojums, kā arī pārskatīta tā sociālekonomiskā ietekme. *SURE* ir krīzes instruments 100 miljardu EUR apmērā, ko izveidojusi Eiropas Savienība (ES), lai palīdzētu dalībvalstīm aizsargāt darbvietas un strādājošo ienākumus saistībā ar Covid-19 pandēmiju. *SURE* ir arī spēcīga dalībvalstu solidaritātes izpausme ES satvarā: visas dalībvalstis vienojās sniegt ES divpusējas garantijas, lai Savienība varētu aizņemties no tirgiem ar ļoti izdevīgiem nosacījumiem *SURE* aizdevumu finansēšanai.

Jauns instruments, kas ātri ieviests, lai reaģētu uz pandēmijas sociālekonomisko ietekmi

Instrumenta ieviešana bija ātra un sekmīga, un gandrīz visa piešķirtā *SURE* finansiālā palīdzība 94 miljardu EUR apmērā tagad ir izmaksāta 19 dalībvalstīm. ES sākotnējās atbildes reakcijas uz pandēmiju ietvaros Komisija 2020. gada 2. aprīlī ierosināja *SURE* regulu, un Padome regulu pieņēma 2020. gada 19. maijā. Finansējums 100 miljardu EUR apmērā kļuva pieejams 2020. gada 22. septembrī pēc tam, kad visas dalībvalstis bija parakstījušas garantijas līgumus. Komisija paātrināja instrumenta ieviešanu ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm. Lielākā daļa piešķirtās finansiālās palīdzības tika izmaksāta vien septiņu mēnešu laikā no 2020. gada oktobra līdz 2021. gada maijam.

Lai finansētu *SURE* finansiālo palīdzību dalībvalstīm, ES pirmo reizi emitēja sociālās ietekmes obligācijas. Papildus *SURE* regulā prasītajam šajā ziņojumā ir sniegti arī attiecīgie dati, kas jāziņo saskaņā ar ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvaru, un atkārtoti apstiprināts, ka *SURE* izdevumi ir saskaņoti ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

SURE *turpmāka izmantošana saņēmējās dalībvalstīs*

Šis ziņojums apstiprina iepriekšējo aprēķinu, ka 2020. gadā *SURE* aptvēra aptuveni 31 miljonu cilvēku un 2,5 miljonus uzņēmumu. Tas atbilst gandrīz 30 % no kopējā strādājošo skaita un vienai ceturtdaļai no visiem uzņēmumiem saņēmējās dalībvalstīs. Mazie uzņēmumi ir bijuši galvenie *SURE* atbalsta saņēmēji. Visvairāk atbalstītās nozares bija vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi, kā arī ražošana, turklāt daudzas dalībvalstis ar mērķorientētiem pasākumiem atbalstīja arī citas nozares.

***SURE* turpināja aizsargāt nodarbinātību nevienmērīgās atveseļošanas laikā 2021. gadā, atbalstot aptuveni 3 miljonus cilvēku un vairāk nekā 400 tūkstošus uzņēmumu.** Publiskie izdevumi par pasākumiem, kas ir tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, joprojām lielā mērā atspoguļoja epidemioloģisko situāciju. Atspoguļojot secīgos pandēmijas viļņus, kopējie *SURE* publiskie izdevumi 2021. gadā izrādījās par 3 miljardiem EUR lielāki, nekā paredzēts iepriekšējā ziņojuma sniegšanas laikā 2021. gada jūnijā. Lai gan saīsināta darbalaika shēmu izmantošana kopš kulminācijas 2020. gadā ir samazinājusies, 2021. gadā tā joprojām bija būtiska.

2022. gada janvārī vienai dalībvalstij tika piešķirta papildu finansiālā palīdzība, savukārt attiecībā uz citu dalībvalsti Padomes īstenošanas lēmums tika grozīts, iekļaujot tajā papildu pasākumus. Ungārija saņēma papildu atbalstu 147 miljonu EUR apmērā, lai pagarinātu esošos pasākumus un finansētu vienu jaunu pasākumu. Sākotnējais Padomes īstenošanas lēmums par Portugāli tika grozīts, iekļaujot trīs papildu pasākumus, lai Portugāle varētu apgūt visu finansiālās palīdzības summu, kas bija jau piešķirta 2020. gada septembrī.

Gandrīz visi kopējie plānotie publiskie izdevumi saskaņā ar *SURE* tagad ir īstenoti. Šobrīd paredzams, ka kopējie publiskie izdevumi par pasākumiem, kuri tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, sasniegs 118 miljardus EUR. Tas ievērojami pārsniedz kopējo piešķirto finansiālo palīdzību (94 miljardus EUR), jo vairākas dalībvalstis atbalsttiesīgiem pasākumiem iztērēja vai plānoja tērēt lielāku summu nekā pieprasītā finansiālā palīdzība. Tas liecina par *SURE* atbalstīto pasākumu būtisko nozīmi no dalībvalstu viedokļa. Vairāk nekā puse no kopējiem publiskajiem izdevumiem par pasākumiem, kuri tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, attiecas uz saīsināta darbalaika shēmām. Vēlreiz apstiprinājies, ka izdevumiem veselības aprūpes jomā ir "blakus kārtas" raksturs, jo tie veido tikai 5 % no kopējiem izdevumiem.

Lielākajā daļā dalībvalstu *SURE* finansiālās palīdzības apgūšanas līmenis ir augsts. Tas joprojām ir ļoti zems tikai vienā dalībvalstī un tiek rūpīgi uzraudzīts vēl vienā dalībvalstī. Rumānijā pirmajā un otrajā ziņojumā konstatētā lielā plaisa apgūšanā (trīs ceturtdaļas no Padomes piešķirtās summas nav apgūtas) kopumā saglabājas nemainīga. Polijā ir vērojama mērena plaisa apgūšanā, jo izdevumi pasākumiem, kuri tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, ir mazāki, nekā paredzēts; otrajā ziņojumā izmantotajos valsts ziņojumos šāda plaisa vēl netika identificēta. Kopējie izdevumi Polijā ir mazāki par summu, ko Padome piešķīrusi *SURE* ietvaros, taču tie joprojām pārsniedz jau izmaksāto summu. Otrajā ziņojumā konstatētais apgūšanas risks Portugālē un Kiprā vairs nav aktuāls.

Atjaunināts SURE *ietekmes novērtējums*

Šis ziņojums apstiprina iepriekšējā ziņojuma aplēses, ka politikas atbalsta pasākumi, tai skaitā *SURE*, 2020. gadā efektīvi novērsa 1,5 miljonu cilvēku kļūšanu par bezdarbniekiem. Bezdarba pieaugums 2020. gadā saņēmējās dalībvalstīs bija mērens, neraugoties uz lielo ekonomikas ražīguma kritumu, un ievērojami zemāks, nekā gaidīts. Tas tika panākts, paturot darbiniekus uzņēmumos un uzturot pašnodarbināto personu darbību. Papildu faktors bija arī tas, ka *SURE* palīdzēja uzlabot vispārējo uzticēšanos ES, ko apstiprināja nesen veiktā Eirobarometra aptauja, kurā *SURE* saņēma plašu atbalstu no ES iedzīvotājiem. Kā ziņots otrajā pusgada ziņojumā, aplēsts, ka dalībvalstis, saņemot finansiālo palīdzību no *SURE*, kopumā ietaupījušas 8,2 miljardus EUR procentu maksājumos.

Raugoties nākotnē — nodarbinātības aizsardzība pirmajos divos pandēmijas gados ir veicinājusi ātrāku atveseļošanu nekā pēc iepriekšējām krīzēm. Tiek prognozēts, ka 2022. gadā atveseļošana vairāk nekā kompensēs Covid-19 krīzes laikā radušos IKP zaudējumus, ievērojami pārspējot atveseļošanas tempus pēc globālās finanšu krīzes un eurozonas krīzes, kad IKP saglabājās krietni zem pirmskrīzes līmeņa divus gadus pēc krīzes sākuma. *SURE* to

veicināja, finansējot shēmas, kas ļāva uzņēmumiem paturēt darbiniekus un prasmes, kā arī sekmēja pašnodarbināto personu gatavību atsākt savu saimniecisko darbību.

Ārkārtas apstākļu, kas pamato SURE*, saglabāšanās*

Ekonomikas prognozēs joprojām saglabājas liela nenoteiktība, ņemot vērā pandēmijas neparedzamo raksturu, atbildot uz kuru tika izveidots *SURE*, un ģeopolitiskās situācijas attīstību Ukrainā. Lielākā daļa ES dalībvalstu visu ziemu un omikrona varianta uzliesmojuma laikā izvairījās no plašu, stingru ierobežojošu pasākumu atjaunošanas, lai gan dažas nozares ierobežojumi joprojām skāra īpaši smagi. Neskaidrība saistībā ar vīrusu un iespējamiem jauniem variantiem joprojām ir augsta. Izaugsmes temps, kas pieauga 2021. gadā, gada beigās palēninājās, un iebrukums Ukrainā ir palielinājis ekonomisko nenoteiktību.

Pandēmijas ietekmes mazināšanai paredzētie politikas pasākumi kļuva arvien precīzāk orientēti uz atveseļošanas veicināšanu, un tos atbalstīja Atveseļošanas un noturības mehānisms. Tā kā *SURE* darbojas līdz 2022. gada 31. decembrim un šobrīd joprojām ir pieejami 5,6 miljardi EUR, finansiālo palīdzību šā instrumenta ietvaros joprojām var piešķirt, lai novērstu nopietnus ekonomikas traucējumus, kurus izraisījusi Covid-19 pandēmija.

Informācija par valstu revīzijas un kontroles sistēmām

Ar šo ziņojumu ievieš dalībvalstu ziņoto valsts kontroles un revīzijas sistēmu pārbaudi saskaņā ar *SURE* regulu, lai novērstu *SURE* finansiālās palīdzības ļaunprātīgu izmantošanu. Neatkarīgi no Komisijas kontroles sistēmām dalībvalstīm jānodrošina pareizs līdzekļu izmantojums valsts līmenī, jānovērš pārkāpumi un krāpšana un jāatgūst saskaņā ar *SURE* regulu un divpusējiem aizdevuma līgumiem ļaunprātīgi izmantoti līdzekļi. Lai nodrošinātu, ka dalībvalstīs ir vajadzīgās sistēmas šā pienākuma ievērošanai, Komisija lūdza dalībvalstis sniegt informāciju par valstu kontroles un revīzijas sistēmām attiecībā uz *SURE*. Šajā ziņojumā ir apkopota visu saņēmēju dalībvalstu sniegtā informācija.

Valstu kontroles un revīzijas sistēmu institucionālā struktūra dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Gandrīz visās dalībvalstīs iestādes, kuras veic *SURE* atbalstīto pasākumu kontroli un revīziju, darbojās vēl pirms Covid-19 pandēmijas. Vienā dalībvalstī tika izveidotas jaunas iestādes īpaši *SURE* atbalstītajiem pasākumiem. Citā dalībvalstī papildus jau esošajām tika ieviestas jaunas revīzijas un kontroles sistēmas tikai vienam konkrētam pasākumam.

Visas saņēmējas dalībvalstis ir veikušas kontroles, lai novērstu *SURE* finansiālās palīdzības ļaunprātīgu izmantojumu. Visās dalībvalstīs, izņemot vienu, kontroles un revīzijas ir atklājušas dažus pārkāpumus vai krāpšanas gadījumus. Dalībvalstis ir ziņojušas par līdzīga veida pārkāpumiem vai krāpšanu, un visas dalībvalstis ir dokumentējušas savu darbu. 13 dalībvalstis uzsāka tiesvedību, lai atgūtu nepareizi izlietotos līdzekļus. Dažās dalībvalstīs līdzekļi tika atgūti bez tiesvedības.

IEVADS

Šis ziņojums ir trešais pusgada ziņojums par Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*). Instrumentu *SURE* Eiropas Savienība (ES) izveidoja 2020. gada maijā nolūkā palīdzēt dalībvalstīm aizsargāt strādājošo darbvietas un ienākumus Covid-19 pandēmijas laikā[1]. Tas nodrošina pieprasītājām dalībvalstīm Savienības finansiālo palīdzību, piešķirot aizdevumus ar izdevīgiem nosacījumiem. *SURE* ietvaros pieejama finansiālā palīdzība līdz 100 miljardiem EUR nolūkā palīdzēt finansēt dalībvalstu saīsināta darbalaika shēmas vai līdzīgus pasākumus, kuru mērķis ir aizsargāt darba ņēmējus un pašnodarbinātas personas, un — blakus kārtā — ar veselību saistītus pasākumus, jo īpaši darba vietā.

Šis pusgada ziņojums ir juridisks pienākums. To pieņēmusi Eiropas Komisija (turpmāk "Komisija") saskaņā ar Padomes Regulas (ES) 2020/672 (*SURE* regulas)[2] 14. pantu nolūkā izpildīt savu pienākumu sniegt ziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Ekonomikas un finanšu komitejai (EFK) un Nodarbinātības komitejai[3]. Nākamais ziņojums jāsagatavo līdz 2022. gada septembra beigām. Termiņš informācijas saņemšanai, lai to iekļautu šajā ziņojumā, bija 2022. gada 7. februāris dalībvalstu ziņojumiem un 2022. gada 6. marts — epidemioloģiskajiem un ekonomiskajiem datiem[4].

Šis ziņojums 2022. gada janvārī atkārtoti apstiprina pozitīvos *SURE* novērtējumus, kas sniegti pirmajos divos pusgada ziņojumos. Turpmāk rezumēti galvenie konstatējumi:

- aplēsts, ka 2020. gadā *SURE* atbalstu guvuši aptuveni 31 miljons cilvēku un 2,5 miljoni uzņēmumu,
- 2021. gadā *SURE* aptvēra 3 miljonus cilvēku un vairāk nekā 400 tūkstošus uzņēmumu 13 dalībvalstīs,
- aplēsts, ka valstu darba tirgus pasākumi ar *SURE* atbalstu 2020. gadā faktiski palīdzējuši novērst bezdarbu gandrīz 1,5 miljoniem cilvēku,
- 19 dalībvalstis ir pieprasījušas un saņēmušas finansiālu palīdzību *SURE* ietvaros,
- septiņām no šīm dalībvalstīm Padome ir piešķīrusi papildu atbalstu (pēdējā no tām bija Ungārija, kam papildu atbalsts piešķirts 2022. gada janvārī),

---

[1] *SURE* atbilst Komisijas 2019.–2024. gada politiskajām pamatnostādnēm, kurās ierosināta Eiropas bezdarba pabalstu pārapdrošināšanas shēma ar mērķi aizsargāt Eiropas iedzīvotājus un samazināt spiedienu uz publiskajām finansēm ārēju satricinājumu laikā. Pēc Covid-19 vīrusa uzliesmojuma Eiropā šis instruments tika izveidots, pamatojoties uz Komisijas 2020. gada 2. aprīļa priekšlikumu.

[2] Padomes Regula (ES) 2020/672 (2020. gada 19. maijs), ar ko izveido Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) pēc Covid-19 uzliesmojuma, OV L 159, 20.5.2020., 1. lpp. (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0672&from=en).

[3] Saskaņā ar regulas 14. pantu Komisija ziņo par finansiālās palīdzības izmantošanu, tai skaitā par summām, kas vēl nav samaksātas, un par piemērojamo atmaksāšanas grafiku saskaņā ar *SURE*, kā arī par to ārkārtas apstākļu saglabāšanos, kas pamato *SURE* regulas piemērošanu (Covid-19 pandēmija).

[4] Visas ziņojumu tabulas sākotnēji tika iesniegtas līdz 2022. gada 26. janvārim un revīzijas anketas — līdz 2022. gada 7. februārim (izņemot Latviju, kas anketu iesniedza 2022. gada 15. februārī). Turklāt pēc minētā datuma tika iesniegti daži nelieli datu precizējumi.

- vairāk nekā 94 miljardi EUR ir piešķirti, un gandrīz 90 miljardi EUR ir izmaksāti,
- vairāk nekā pusi no *SURE* ietvaros saņemtās finansiālās palīdzības dalībvalstis piešķīra saīsināta darbalaika shēmu atbalstam un vairāk nekā 40 % — līdzīgu pasākumu atbalstam, tai skaitā gandrīz vienu trešdaļu no palīdzības kopapjoma — pašnodarbinātām personām paredzētiem pasākumiem,
- 5 % tika piešķirti ar veselību saistītiem pasākumiem, kuri ir "blakus kārtas" pasākumi saskaņā ar *SURE* regulu,
- *SURE* ietvaros piešķirtās finansiālās palīdzības apgūšanas līmenis 17 no 19 dalībvalstīm ir augsts,
- apgūšanas līmenis joprojām ir ļoti zems vienā dalībvalstī un tiek cieši uzraudzīts vēl vienā citā dalībvalstī[5]. Abās pārējās dalībvalstīs, kuras norādītas iepriekšējā pusgada ziņojumā, apgūšana vairs nav problēma,
- visas dalībvalstis ir veikušas kontroles, lai novērstu *SURE* finansiālās palīdzības ļaunprātīgu izmantojumu. Visās dalībvalstīs, izņemot vienu, kontroles un revīzijas atklāja pārkāpumus un krāpšanas gadījumus,
- aplēsts, ka papildus sociālajiem un strādājošo pabalstiem dalībvalstis ietaupījušas 8,2 miljardus EUR procentu maksājumos[6],
- *SURE* ietvaros joprojām ir pieejami vairāk nekā 5 miljardi EUR līdz 2022. gada beigām, kurus varētu izmantot, lai turpinātu novērst ekonomikas traucējumus, ko izraisījusi Covid-19 pandēmija,
- papildus šiem konstatējumiem 2021. gada decembrī publicētais Eirobarometra pētījums rāda, ka 82 % eiropiešu uzskata, ka *SURE* aizdevumi bija laba ideja.

Šajā ziņojumā atjaunināta pirmajos divos pusgada ziņojumos par *SURE* iekļautā informācija un dažās jomās paplašināta analīze Tas ietver institucionālās norises kopš otrajā ziņojumā aptvertā laikposma beigām (2021. gada septembra sākums), ieskaitot papildu finansiālās palīdzības piešķiršanu Ungārijai un grozījumus Padomes īstenošanas lēmumā (PĪL) par Portugāli ar mērķi iekļaut papildu atbalsttiesīgos pasākumus ar nemainīgu finansiālās palīdzības summu. Tajā atjaunināta iepriekšējos ziņojumos sniegtā analīze, jo īpaši par dalībvalstu publiskajiem izdevumiem, uz kuriem attiecas *SURE* (pamatojoties uz dalībvalstu 2022. gada janvārī sniegtajiem pusgada ziņojumiem), un *SURE* ietekmes novērtēšanu (pamatojoties uz jaunākajiem makroekonomiskajiem datiem), Tas papildina darba ņēmēju, pašnodarbināto un uzņēmumu *SURE* aptvēruma analīzi, ņemot vērā 2021. gada notikumus. Svarīgi, ka atbilstīgi *SURE* regulai un divpusējiem aizdevuma līgumiem šajā ziņojumā pirmo reizi aplūkotas valstu kontroles un revīzijas sistēmas, ko dalībvalstis ieviesušas, lai novērstu *SURE* finansiālās palīdzības ļaunprātīgu izmantošanu.

Ziņojumā izklāstīta instrumenta *SURE* izmantošana līdz šim un analizēta tā sociālekonomiskā ietekme. Ziņojumam ir sešas iedaļas. I iedaļā aprakstīta dalībvalstīm piešķirtā

[5] Apgūšana šeit definēta kā pakāpe, kādā dalībvalsts izmanto Padomes piešķirto finansējumu atbalsttiesīgiem pasākumiem. Rumānijā apgūšanas līmenis ir ļoti zems, savukārt Polijā tas tiek cieši uzraudzīts.
[6] Šis skaitlis ir tāds pats kā otrajā *SURE* ziņojumā, jo kopš tā laika nav veiktas jaunas izmaksas.

finansiālā palīdzība, tai skaitā izmaksātās summas un vēl nesamaksātās summas, un attiecīgie atmaksāšanas grafiki. II iedaļā rezumēti dalībvalstu kopējie publiskie izdevumi valstu pasākumiem, kurus atbalsta *SURE*[7]. III iedaļā ir atjaunināts iepriekšējos ziņojumos sniegtais sākotnējais *SURE* ietekmes novērtējums. IV iedaļā aplūkoti ārkārtas apstākļi, kas pamato *SURE* turpināšanu. V iedaļā sniegts ziņojums par valstu kontroles un revīzijas sistēmām. Noslēgumā VI iedaļā sniegts attiecīgais ziņojums saskaņā ar 2.4. iedaļu ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvarā, kas iestrādāts šajā ziņojumā[8].

I. *SURE* IETVAROS PIEŠĶIRTĀS FINANSIĀLĀS PALĪDZĪBAS IZMANTOŠANA: PIEŠĶIRTĀS UN IZMAKSĀTĀS SUMMAS UN CITI FINANŠU ASPEKTI

1.1. Pārskats par saņēmējām dalībvalstīm un piešķirtajām summām

Vienai dalībvalstij, kas jau saņem atbalstu no *SURE*, proti, Ungārijai, 2022. gada janvārī tika piešķirta papildu finansiālā palīdzība. Ungārija 2021. gada decembrī pieprasīja papildu atbalstu 147 miljonu EUR apmērā pēc pandēmijas atkārtota uzliesmojuma iepriekš tajā pašā gadā. Padome šo atbalstu piešķīra 2022. gada 25. janvārī, pamatojoties uz Komisijas 2021. gada 21. decembra priekšlikumu[9]. Tādējādi kopējā *SURE* ietvaros piešķirtā finansiālā palīdzība sasniedz 94,4 miljardus EUR (skatīt 1. tabulu).

1. tabula. Pārskats par *SURE* ietvaros piešķirto atbalstu (EUR)

Dalībvalsts	*Kopējā piešķirtā summa**	*Tajā skaitā papildu līdzekļi*	*Izmaksātā summa**	*Summa, kas vēl nav samaksāta*
Beļģija	8 197 530 000	394 150 000	8 197 000 000	0
Bulgārija	511 000 000	0	511 000 000	0
Kipra	603 770 000	124 700 000	603 000 000	0
Čehija	2 000 000 000	0	2 000 000 000	0
Grieķija	5 265 000 000	2 537 000 000	5 265 000 000	0
Spānija	21 324 820 449	0	21 324 000 000	0
Horvātija	1 020 600 000	0	1 020 000 000	0
Itālija	27 438 486 464	0	27 438 000 000	0
Lietuva	957 260 000	354 950 000	957 000 000	0
Latvija	305 200 000	112 500 000	305 000 000	0
Malta	420 817 000	177 185 000	420 000 000	0
Polija	11 236 693 087	0	8 236 000 000	3 000 000 000
Portugāle	5 934 462 488	0	5 411 000 000	523 000 000
Rumānija	4 099 244 587	0	3 000 000 000	1 099 000 000
Slovēnija	1 113 670 000	0	1 113 000 000	0
Slovākija	630 883 600	0	630 000 000	0

[7] Saskaņā ar *SURE* regulas 14. panta 1. punktu I un II iedaļā sniegta informācija par *SURE* ietvaros piešķirtās finansiālās palīdzības izmantošanu.

[8] https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/eu-borrower/eu-borrowing-activities/eu-sure-social-bond-framework_en.

[9] Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2022/98 (2022. gada 25. janvāris), ar kuru groza Īstenošanas lēmumu (ES) 2020/1561, ar ko Ungārijai saskaņā ar Regulu (ES) 2020/672 piešķir pagaidu atbalstu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā pēc Covid-19 uzliesmojuma, OV L 17, 26.1.2022., 42. lpp.

Ungārija	651 470 000	147 140 000	504 000 000	147 000 000
Īrija	2 473 887 900	0	2 473 000 000	0
Igaunija	230 000 000	0	230 000 000	0
Kopā	**94 414 795 575**	**3 847 625 000**	**89 637 000 000**	**4 769 000 000**

* Veicot līdzekļu izmaksas, piešķirtās summas operatīvos nolūkos tika noapaļotas uz leju.

1.2. Līdzekļu izmaksa, vēl nesamaksātā summa un piemērojamais atmaksāšanas grafiks

Līdz 2022. gada februārim 19 dalībvalstīm bija izmaksāta *SURE* finansiālā palīdzība gandrīz 90 miljardu EUR apmērā (skatīt 1. tabulu). Tas veido 95 % no kopējās *SURE* finansiālās palīdzības, ko Padome piešķīrusi dalībvalstīm. Papildus Ungārijai nesen piešķirtajiem papildu līdzekļiem joprojām ir jāizmaksā salīdzinoši neliels līdzekļu apjoms, kas aizkavējies vai nu pēc attiecīgo dalībvalstu lūguma, vai līdz tiek nodrošināta līdzekļu apguve. Kopējā vēl nesamaksātā summa izmaksai ir mazāka par 5 miljardiem EUR. Sīkāka informācija par *SURE* darījumiem un līdzekļu izmaksu dalībvalstīm ir atspoguļota A1. tabulā pielikumā.

Neatmaksāto *SURE* aizdevumu kopējais atmaksāšanas grafiks ir parādīts turpmāk. 2. tabulā norādīta kopējā atmaksājamā pamatsumma un procentu maksājumi par katru gadu.

Izmaksas dalībvalstīm vidējais termiņš ir 14,5 gadi. Tas ir tuvu maksimālajiem 15 gadiem, kā paredzēts attiecīgajos PĪL.

2. tabula. Neatmaksāto ES *SURE* aizdevumu atmaksāšanas grafiks

Kalendārais gads	Pamatsumma	Procenti	*SURE* kopā
2021		35 480 000	35 480 000
2022		111 110 000	111 110 000
2023		122 500 000	122 500 000
2024		122 500 000	122 500 000
2025	8 000 000 000	122 500 000	8 122 500 000
2026	8 000 000 000	122 500 000	8 122 500 000
2027		122 500 000	122 500 000
2028	10 000 000 000	122 500 000	10 122 500 000
2029	8 137 000 000	122 500 000	8 259 500 000
2030	10 000 000 000	122 500 000	10 122 500 000
2031		122 500 000	122 500 000
2032		122 500 000	122 500 000
2033		122 500 000	122 500 000
2034		122 500 000	122 500 000
2035	8 500 000 000	122 500 000	8 622 500 000
2036	9 000 000 000	122 500 000	9 122 500 000
2037		104 500 000	104 500 000
2038		104 500 000	104 500 000
2039		104 500 000	104 500 000
2040	7 000 000 000	104 500 000	7 104 500 000
2041		97 500 000	97 500 000
2042		97 500 000	97 500 000
2043		97 500 000	97 500 000
2044		97 500 000	97 500 000
2045		97 500 000	97 500 000
2046	5 000 000 000	97 500 000	5 097 500 000
2047	6 000 000 000	75 000 000	6 075 000 000
2048		30 000 000	30 000 000
2049		30 000 000	30 000 000
2050	10 000 000 000	30 000 000	10 030 000 000
Kopā	**89 637 000 000**	**3 029 590 000**	**92 666 590 000**

II. *SURE* INSTRUMENTA IZMANTOŠANA: PUBLISKIE IZDEVUMI UN VALSTU PASĀKUMI, UZ KURIEM ATTIECAS *SURE*

Šajā iedaļā galvenā uzmanība vērsta uz instrumenta politikas izmantošanu. Konkrētāk, tajā rezumēti tie dalībvalstu publiskie izdevumi, kurus sedz *SURE* atbalsts vai kuri ir uz to attiecināmi, un raksturoti valstu pasākumi. Tajā arī norādīts to darba ņēmēju un uzņēmumu skaits, kuri saņēmuši *SURE* atbalstu.

2.1. Faktiskie un plānotie publiskie izdevumi ar SURE *atbalstu*

2.1.1. Atbalsttiesīgiem pasākumiem paredzēto publisko izdevumu uzraudzība

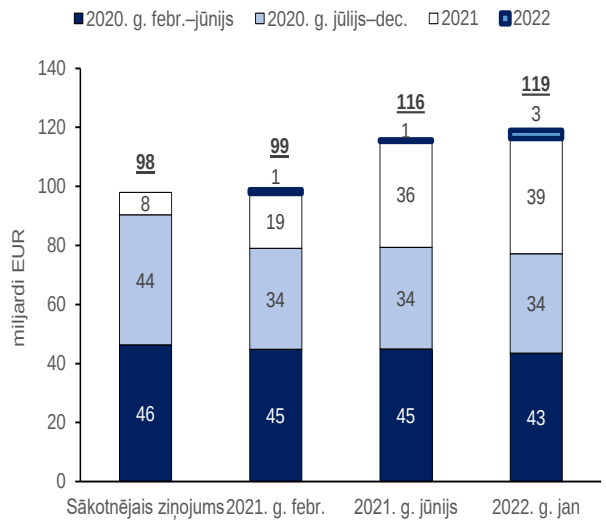
***SURE* ietvaros piešķirtās finansiālās palīdzības plānotās un faktiskās izmantošanas uzraudzībā izmanto saņēmēju dalībvalstu pusgada ziņojumos sniegto informāciju[10].** Ziņojumos jāsniedz informācija par publisko izdevumu piešķiršanu pasākumiem, uz kuriem attiecas *SURE* (un šo pasākumu aptvērumu attiecībā uz darba ņēmējiem un uzņēmumiem, kā atspoguļots 2.3. iedaļā). Līdz šim šādi ziņojumi sniegti četras reizes: 2020. gada augustā ("sākotnējais ziņojums"), 2021. gada janvārī un februārī ("pirmais ziņojums"), 2021. gada jūnijā ("otrais ziņojums") un 2022. gada janvārī ("jaunākais ziņojums"). Informācija ir atspoguļota tā, *kā to sniegušas dalībvalstis* par pasākumiem, kuri tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu. Dažas dalībvalstis ir papildinājušas *SURE* atbalstu ar valsts finansējumu vai ES struktūrfondu līdzekļiem, līdz ar to izdevumi varētu pārsniegt *SURE* atbalsta summu. Ziņojumu sniegšana atvieglo *SURE* ietvaros sniegtās finansiālās palīdzības apgūšanas novērtēšanu, salīdzinot to ar Padomes piešķirto summu.

Gandrīz visi kopējie plānotie publiskie izdevumi saskaņā ar *SURE* tagad ir īstenoti. *SURE* regula ļauj finansiālo palīdzību izmantot plānotajiem publisko izdevumu palielinājumiem, kas nepieciešami pasākumiem, uz kuriem attiecas *SURE*. 98 % no kopējiem plānotajiem publiskajiem izdevumiem saistībā ar atbalsttiesīgiem pasākumiem jau bija radušies līdz 2021. gada beigām[11]. 2020. gada jūnijā plānoto izdevumu daļa bija 54 % (saskaņā ar sākotnējo ziņojumu); līdz 2021. gada jūnijam (otrā ziņojuma sniegšanas laiks) minētā daļa bija nokritusies līdz 10 %. Atlikušie plānotie izdevumi tagad veido tikai 2 % (skatīt 2. diagrammu), un daudzi pasākumi tagad ir pabeigti.

[10] Īrija un Igaunija *SURE* pieteicās tikai attiecībā uz faktiskajiem publiskajiem izdevumiem, tāpēc ziņojumi saglabājas nemainīgi kopš 2021. gada marta.

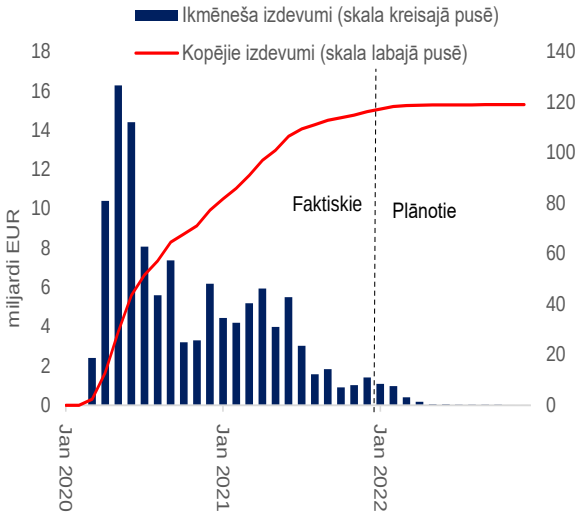
[11] Atbalsttiesīgi pasākumi ir tie, kas aprakstīti regulas 3. panta 2. punktā: valstu saīsināta darbalaika shēmas vai līdzīgi pasākumi un — blakus kārtā — ar veselību saistīti pasākumi. Dažas dalībvalstis (Igaunija, Slovēnija) ir pārtraukušas sniegt ziņojumus par pasākumiem, kuri tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, jo tās vairs neizmanto *SURE* finansiālo palīdzību šo pasākumu finansēšanai tāpēc, ka ir jau pārsniegušas piešķirto summu. Tādējādi kopējie izdevumi par pasākumiem, kuri tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, pārsniedz šeit norādītos.

1. diagramma. Publiskie izdevumi, par kuriem paziņots

Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2022. gada janvāris)*
Piezīme. Igaunija *SURE* atbalstam pieteicās 2021. gada februārī, un tādējādi tā ir iekļauta no 2021. gada jūnija.

2. diagramma. Faktisko un plānoto publisko izdevumu, uz kuriem attiecas *SURE*, izmaiņas pa mēnešiem

Avots: *dalībvalstu ziņojumi (2022. gada janvāris)*

Šobrīd paredzams, ka kopējie publiskie izdevumi par pasākumiem, kuri tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, sasniegs 118 miljardus EUR, kas pārsniedz kopējo *SURE* ietvaros piešķirto finansiālo palīdzību. Šī summa ir saglabājusies samērā stabila kopš iepriekšējā ziņojuma, kurā paredzētā summa bija 115 miljardi EUR (1. diagramma). Tas pārsniedz kopējo summu, kas piešķirta *SURE* ietvaros (94 miljardi EUR), jo vairākas dalībvalstis plāno tērēt atbalsttiesīgajiem pasākumiem vairāk par pieprasīto un saņemto finansiālo palīdzību[12]. Tas vēl vairāk apliecina *SURE* darbības jomas būtiskumu, raugoties no dalībvalstu perspektīvas.

Kopējie *SURE* publiskie izdevumi 2021. gadā izrādījās par 3 miljardiem EUR lielāki, nekā paredzēts iepriekšējā ziņojuma sniegšanas laikā 2021. gada jūnijā. Tomēr valstu situācija nebija viendabīga, jo septiņas dalībvalstis ziņoja par mazākām summām, nekā paredzēts 2021. gadam. Deviņas dalībvalstis (iepriekš — trīs) tagad plāno izdevumus 2022. gadā kopumā 2,6 miljardu EUR apmērā.

Publiskie izdevumi par pasākumiem, kas ir tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, joprojām lielā mērā atspoguļoja epidemioloģisko situāciju. Pēc 2021. gada pirmās puses stingrajiem pasākumiem visā Eiropā līdz 2021. gada vasaras beigām izdevumi samazinājās līdz mēneša zemākajam līmenim, jo vakcinācijas kampaņas uzņēma apgriezienus un dalībvalstis atteicās no vispārēju ierobežojumu izmantošanas pandēmijas pārvarēšanai (skatīt 2. diagrammu). 2021. gada

[12] Spānijā, Itālijā un Polijā tas ir saistīts arī ar koncentrācijas limitu (60 % no maksimālās summas 100 miljardu EUR apmērā), ko piemēro trim lielākajām saņēmējām dalībvalstīm.

beigās bija vērojams neliels publisko izdevumu pieaugums, jo omikrona varianta ietekmē daži pasākumi tika no jauna ieviesti.

2.1.2. Līdzekļu apgūšana

Lielākajā daļā dalībvalstu *SURE* finansiālās palīdzības apgūšanas līmenis ir augsts. Tā kā gandrīz visi publiskie izdevumi ir īstenoti, *17 no 19 dalībvalstīm* jau ir iztērējušas *vismaz* kopējo finansiālās palīdzības apjomu, kas tām piešķirts atbalsttiesīgiem pasākumiem (skatīt 3. diagrammu). 13 no šīm valstīm ir iztērējušas vai plāno tērēt *vairāk* par piešķirto summu, arī finansējot atlikušo summu no valsts līdzekļiem.

Vienā dalībvalstī līdzekļu apguves līmenis ir potenciāli zemāks, nekā norādīts otrajā ziņojumā. Atšķirībā no iepriekšējā 2021. gada 22. septembra ziņojuma Polija pašlaik ziņo, ka kopējie publiskie izdevumi pasākumiem, kas paredzēti PĪL, ir zemāki nekā Padomes piešķirtā summa. Šī plaisa parādījusies pēc datu pārskatīšanas (sakarā ar laika nobīdi izpildes datu ziņošanā) attiecībā uz dažiem pasākumiem, un to var saistīt ar spēcīgāku, nekā gaidīts, ekonomikas atgūšanos. Tomēr jau izmaksātā summa (8,2 miljardi EUR) joprojām ir mazāka par Polijas ziņoto kopējo publisko izdevumu apjomu (10,3 miljardi EUR). Komisija sadarbojas ar valsts iestādēm, lai apspriestu iespējamos risinājumus, tajā skaitā atlikušo līdzekļu izmaksas atlikšanu.

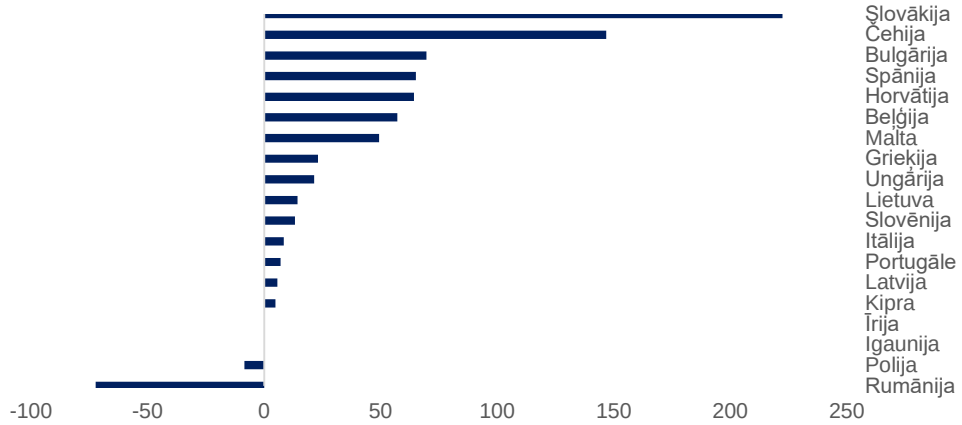
Rumānijā pirmajā un otrajā ziņojumā konstatētā apgūšanas plaisa joprojām ir liela (gandrīz divas trešdaļas no izmaksātās summas). Šī plaisa saistāma ar vājāku, nekā gaidīts, pandēmijas ietekmi uz Rumānijas ekonomiku un spēcīgāku atveseļošanu, nekā gaidīts. Valsts iestādes ir ierosinājušas iekļaut papildu pasākumus (tiesīgus saņemt *SURE* atbalstu), lai samazinātu šo plaisu. Turpinās tehniskais dialogs ar Komisiju.

Apgūšana vairs nav problēma divās dalībvalstīs, kurās otrajā pusgada ziņojumā bija konstatēta apgūšanas plaisa. Iepriekšējā ziņojumā bija norādīta attiecīgi mērena un neliela plaisa starp PĪL iekļauto pasākumu izmaksām un kopējo summu, kas Portugālē un Kiprā piešķirta *SURE* ietvaros. Abas valstis tagad ziņo par faktiskajiem izdevumiem, kas pārsniedz piešķirto summu, jo Portugālē ir pieņemti jauni atbalsttiesīgie pasākumi, savukārt Kiprā pasākumi paplašināti.

Sākotnējais Padomes īstenošanas lēmums par Portugāli tika grozīts 2022. gada janvārī, lai iekļautu papildu atbalsttiesīgos pasākumus. Lai pilnībā apgūtu 2020. gadā piešķirto summu, ar grozošo PĪL tika pievienoti trīs atbalsttiesīgie pasākumi, kas jau ir īstenoti un ir tiesīgi saņemt

finansējumu no *SURE*[13]. Grozošo PĪL Padome apstiprināja 2022. gada 25. janvārī, pamatojoties uz Komisijas 2022. gada 4. janvāra priekšlikumu[14].

3. diagramma. Plānoto un faktisko publisko izdevumu saistībā ar atbalsttiesīgiem pasākumiem pārsvars pār aizdevuma summu (% no aizdevuma summas)

Avots: *dalībvalstu ziņojumi*
Piezīme. Publiskie izdevumi attiecas uz ziņotajiem izdevumiem, kas saistīti ar PĪL paredzētajiem pasākumiem, bez korekcijas attiecībā uz koncentrācijas limitu un atskaitot Eiropas strukturālo un investīciju fondu (ESI fondu) līdzekļus. Dažas dalībvalstis (Igaunija, Slovēnija) ir pārtraukušas sniegt ziņojumus par pasākumiem, kuri tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, jo tās vairs neizmanto *SURE* finansiālo palīdzību šo pasākumu finansēšanai tāpēc, ka ir jau pārsniegušas piešķirto summu.

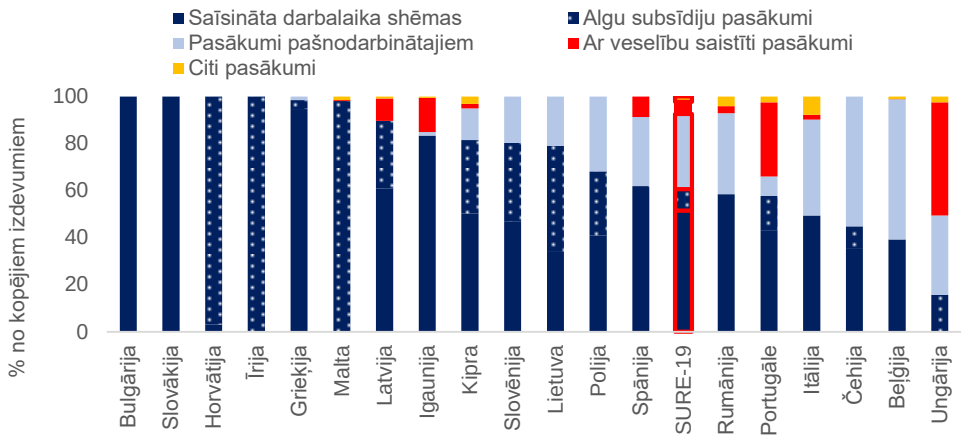
2.2. Valstu pasākumi: saīsināta darbalaika shēmas vai līdzīgi pasākumi ar SURE *atbalstu*

Vairāk nekā puse no kopējiem publiskajiem izdevumiem par pasākumiem, kuri tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, piešķirti saīsināta darbalaika shēmām. 52 % no kopējiem publiskajiem izdevumiem par pasākumiem, kuri tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, ir piešķirti saīsināta darbalaika shēmām, kuras finansē 16 no 19 dalībvalstīm, kas saņem atbalstu no *SURE*. Vēl 32 % ir piešķirti "līdzīgiem pasākumiem" pašnodarbinātajiem[15]. 9 % tika piešķirti algas subsīdijas shēmām, savukārt 2 % no kopējiem izdevumiem tiek piešķirti "citiem" līdzīgiem pasākumiem, kas atbalsta darbvietu saglabāšanu un strādājošo ienākumus[16]. Deviņas dalībvalstis izmantoja *SURE* finansiālo palīdzību tikai darba tirgus pasākumiem (skatīt 4. diagrammu).

[13] Papildu pasākumi ir šādi: atbalsta shēma pašnodarbinātajiem, darba ņēmējiem, kuriem nav pieejami citi sociālās aizsardzības mehānismi, un vadītājiem, kuru ienākumus īpaši skārusi Covid-19 pandēmija; sociālā atbalsta shēma mākslinieciem, autoriem, tehniķiem un citiem mākslas profesionāļiem; papildu veselības aprūpes speciālistu pieņemšana darbā un virsstundu darbs Nacionālajā veselības dienestā.
[14] Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2022/99 (2022. gada 25. janvāris), ar kuru groza Īstenošanas lēmumu (ES) 2020/1354, ar ko Portugāles Republikai saskaņā ar Regulu (ES) 2020/672 piešķir pagaidu atbalstu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā pēc Covid-19 uzliesmojuma, OV L 17, 26.1.2022., 47. lpp.
[15] Tas izriet no Komisijas analīzes, kas īstenota, grupējot dalībvalstu paziņotos pasākumus pēc to veida.
[16] Algas subsīdijas shēmas ir darbvietu saglabāšanas shēmas, kas līdzīgas saīsināta darbalaika shēmām, taču atšķiras ar to, ka maksājumus nerēķina (nenostrādātajās) stundās, bet tie ir fiksēta summa vai daļa no kopējās algas.

Apstiprinās ar veselību saistīto izdevumu "blakus kārtas" būtība. Tikai 5 % no kopējiem izdevumiem tika tērēti vai bija plānots tērēt ar veselību saistītiem pasākumiem. No 19 dalībvalstīm 10 bija tādas, kas neizmantoja *SURE* atbalstu ar veselību saistītu pasākumu finansēšanai.

4. diagramma. Publiskie izdevumi pasākumiem, kuri tiesīgi saņemt *SURE* atbalstu, pa izdevumu veidiem

Avots: *dalībvalstu ziņojumi*
Piezīme. Vairāk informācijas par Ungārijas ar veselību saistītajiem izdevumiem skatīt 2021. gada marta ziņojumā par *SURE*.

Ungārija pieteicās papildu atbalstam esošo pasākumu pagarināšanai un viena jauna pasākuma finansēšanai. Aizdevums palīdzēs Ungārijai segt izmaksas saistībā ar jaunu ienākuma atbalsta shēmu pašnodarbinātajiem un tādu uzņēmumiem paredzētu nodokļu atvieglojumu pagarināšanu, kuri ieviesti, reaģējot uz koronavīrusa izraisīto pandēmiju, lai saglabātu cilvēku nodarbinātību. Jaunā pagaidu shēma ir paredzēta tiem uzņēmējiem bez darbiniekiem, kuriem nav tiesību saņemt algu subsīdijas atbilstīgi nozaru algu shēmai un kuri strādā mājsēdes pasākumu skartās nozarēs. Viņi var saņemt vienreizēju maksājumu ikmēneša garantētās minimālās algas apmērā ar nosacījumu, ka viņi turpina savu darbību vismaz divus mēnešus pēc ārkārtējās situācijas gaidāmajām beigām. Atlikusī atbalsta daļa tiek piešķirta nodokļu atvieglojumu (darba devēja sociālās apdrošināšanas iemaksām, mācību nodevām, mazo uzņēmumu nodoklim un vienreizējam nodoklim mazajiem nodokļu maksātājiem) attiecināšanai uz pandēmijas visvairāk skartajām nozarēm.

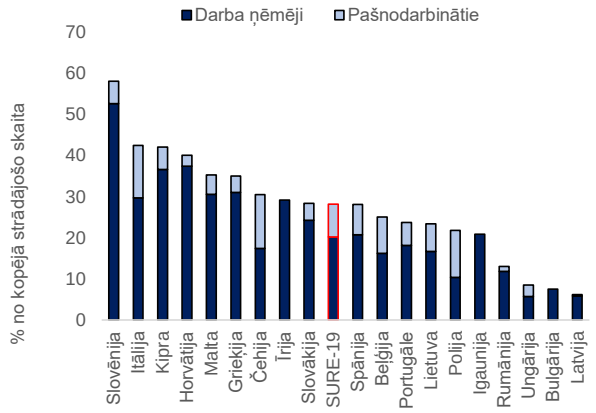
2.3 SURE *aptvērums attiecībā uz nodarbinātību un uzņēmumiem*

Aplēsts, ka *SURE* 2020. gadā atbalstījis aptuveni 31 miljonu cilvēku un 2,5 miljonus uzņēmumu. Dalībvalstu 2021. gada janvāra ziņojumi apstiprina otrajā ziņojumā par *SURE*

sniegtos skaitliskos rādītājus. Tas atbilst gandrīz 30 % no kopējā strādājošo skaita un vienai ceturtdaļai uzņēmumu saņēmējās dalībvalstīs[17]. Strādājošo skaita aplēse ietver aptuveni 22,25 miljonus darba ņēmēju un 8,75 miljonus pašnodarbināto. 5. un 6. diagrammā parādīts *SURE* aptvēruma sadalījums pa dalībvalstīm. Šajās aplēsēs nav iekļauti cilvēki, kuri no *SURE* saņem ar veselību saistītu pasākumu atbalstu, un tāpēc tās uzskatāmas par konservatīvām[18].

Mazie uzņēmumi ir bijuši galvenie *SURE* atbalsta saņēmēji. Pandēmijas rezultātā mainījās saīsināta darbalaika shēmu izmantojums, proti, pirms Covid-19 tās galvenokārt izmantoja lielie uzņēmumi, bet pandēmijas laikā — pārsvarā mazie uzņēmumi, jo shēmas galvenokārt izmanto pakalpojumu (galvenokārt viesnīcas un restorāni) un mazumtirdzniecības nozare, nevis ražošanas nozare[19]. Lielākā daļa *SURE* uzņēmumu aptvēruma bija vērsts uz mazajiem uzņēmumiem (6. diagramma). Atbalstu galvenokārt saņēma uzņēmumi pakalpojumu nozarē, lai gan ražošana joprojām saņēma ievērojamu atbalstu (aptuveni trešdaļu no *SURE* izdevumiem). Nozares ar lielāko izdevumu īpatsvaru bija i) vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, ii) izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi un iii) ražošana (skatīt 7. diagrammu). Daudzas dalībvalstis savos PĪL ir arī nodrošinājušas atbalstu citām nozarēm, piemēram, kultūras nozarei, ar mērķorientētiem pasākumiem.

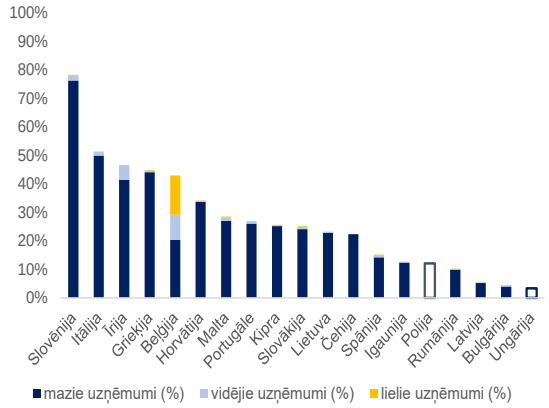
5. diagramma. *SURE* atbalstītie strādājošie 2020. gadā (% no kopējā strādājošo skaita)

Avots: *dalībvalstu ziņojumi*

Piezīme. Aptvēruma un kopējā strādājošo skaita dati ir dalībvalstu ziņotie.

6. diagramma. *SURE* atbalstītie uzņēmumi 2020. gadā, pēc lieluma (% no kopējā uzņēmumu skaita)

Avots: *dalībvalstu ziņojumi*

Piezīme. Kopējais uzņēmumu skaits neietver uzņēmumus, kuros nav darbinieku. Tiek pieņemts, ka uzņēmumu sadalījums attiecas uz 2020. gada aptvērumu. Polija un Ungārija nav ziņojušas par

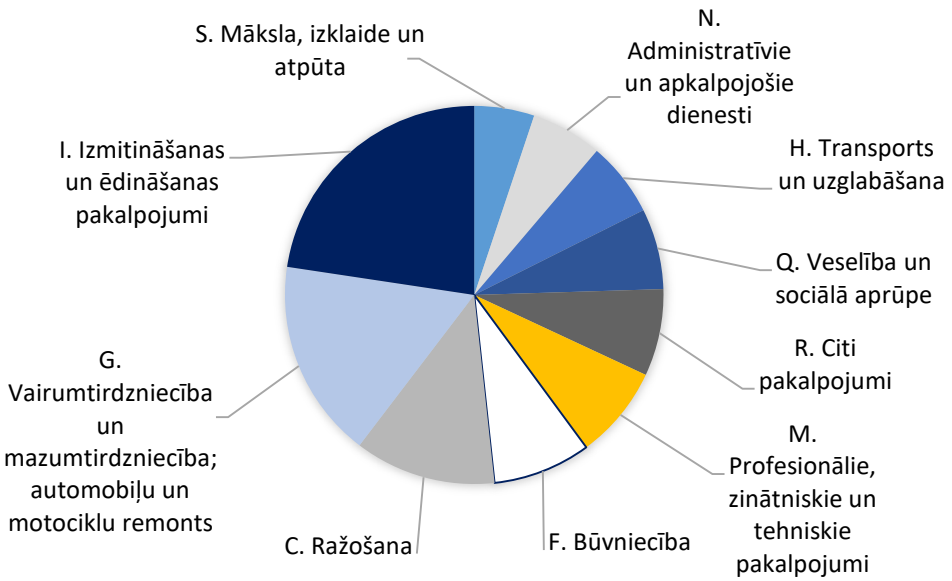
[17] Tie ir cilvēki un uzņēmumi, kuriem kādā brīdī tikušas piemērotas saīsināta darbalaika shēmas vai līdzīgi *SURE* atbalstīti pasākumi. Saucēju pamatā ir dalībvalstu iesniegtās ziņojumu tabulas. Kopējā uzņēmumu skaitā ietilpst uzņēmumi, kuros ir vismaz viens darbinieks.

[18] Turklāt dažās dalībvalstīs pastāvēja ievērojama dažādo pasākumu atbalsta saņēmēju pārklāšanās, kam nebija iespējams veikt atbilstošas korekcijas. Šādos gadījumos dalībvalstīm tika lūgts ziņot tikai par lielākā(-o) pasākuma(-u) aptvērumu, lai izvairītos no dubultas uzskaites. Tādējādi patiesais aptvērums varētu būt vēl lielāks.

[19] Eiropas Komisija (2020), "*Labour Market and Wage Developments in 2020*", 3. nodaļa "*Policy developments*": https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23268&langId=en. Papildu informācija pieejama otrajā *SURE* ziņojumā.

uzņēmumu lielumu. Mazie uzņēmumi ir tie, kuros ir mazāk par 50 darbiniekiem, vidējie uzņēmumi ir uzņēmumi ar 50–250 darbiniekiem un lielie uzņēmumi — ar vairāk nekā 250 darbiniekiem.

7. diagramma. *SURE* nozaru aptvērums

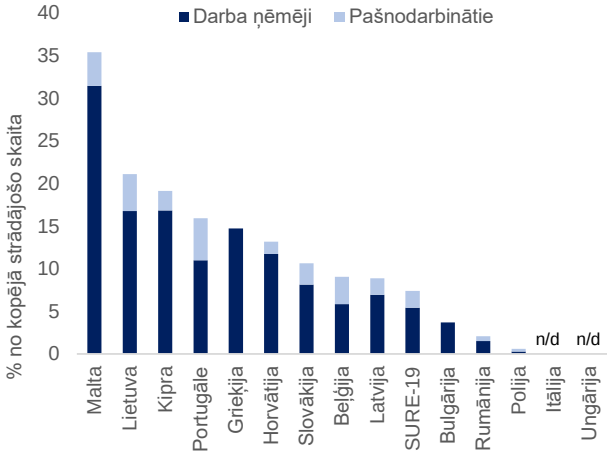
Avots: *dalībvalstu ziņojumi*
Piezīme. Dalībvalstis ziņo par trim nozarēm, kuras guvušas vislielāko labumu no *SURE*, kā arī par izdevumu daļu, kas iztērēta šajās nozarēs. Šajā diagrammā ir parādīta vidējā izdevumu daļa dalībvalstīs katrā nozarē. Ja nozare nav minēta, mēs pieņemam, ka tā saņem vienādu daļu no atlikušajiem izdevumiem. Sešas dalībvalstis nav ziņojušas par izdevumu daļu, kas tiek novirzīta trim lielākajām nozarēm: mēs pieņemam, ka lielākā nozare saņem 50 %, otra lielākā saņem 30 % un trešā lielākā nozare — 20 % no kopējiem izdevumiem. Šie skaitļi atbilst vidējiem rādītājiem dalībvalstīs, kuras ziņoja par izdevumu daļu.

***SURE* turpināja aizsargāt nodarbinātību nevienmērīgās atveseļošanas laikā 2021. gadā, atbalstot aptuveni 3 miljonus cilvēku un vairāk nekā 400 tūkstošus uzņēmumu.** Tas ietver gandrīz 2,5 miljonus darbinieku un vairāk nekā 600 tūkstošus pašnodarbināto, kas atbilst vairāk nekā 6 % no kopējā strādājošo skaita un vairāk nekā 10 % uzņēmumu 13 saņēmējās dalībvalstīs, kuras turpināja izmantot *SURE* 2021. gadā (8. un 9. diagramma)[20]. Secīgie pandēmijas viļņi lika daudzām dalībvalstīm atkārtoti ieviest ekonomiskā atbalsta pasākumus dažādos posmos 2021. gada laikā. Lai gan šo viļņu ekonomiskā ietekme bija mazāka nekā pirmajam vilnim, dažas

[20] Šeit neietilpst dalībvalstis, kuras 2020. gadā iztērēja visu savu *SURE* finansiālo palīdzību: Čehija, Igaunija, Spānija, Īrija, Horvātija un Slovēnija. Tomēr daudzas no šīm dalībvalstīm turpināja īstenot vai pielāgoja savus attiecīgos pasākumus un finansēja tos no citiem avotiem. Aplēse ir balstīta nepilnīgos ziņojumos, jo dažas dalībvalstis (Itālija, Ungārija) nav paziņojušas aptvēruma datus par 2021. gadu.

dalībvalstis un nozares tie skāra vairāk nekā citas. Ietekmi uz nodarbinātību mazināja *SURE* atbalstītie pasākumi, tajā skaitā papildu līdzekļi, kas piešķirti otrā viļņa pārvarēšanai 2021. gada sākumā.

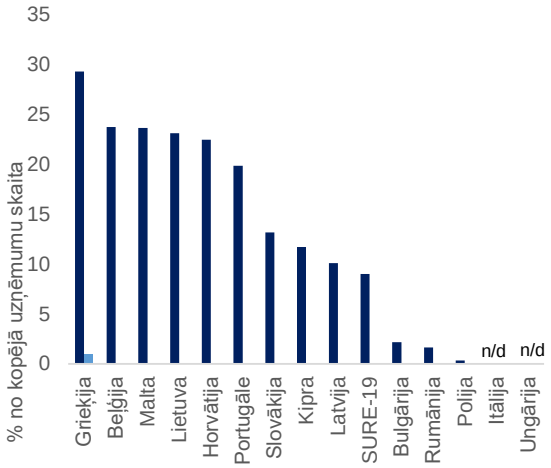
8. diagramma. *SURE* atbalstītie strādājošie 2021. gadā (% no kopējā strādājošo skaita)

Avots: *dalībvalstu ziņojumi*

Piezīme. Nav norādītas dalībvalstis, kuras iztērēja *SURE* finansiālo palīdzību līdz 2020. gada beigām. "Nav datu" (n/d) attiecas uz dalībvalstīm (Itāliju un Ungāriju), kuras neziņoja par aptvērumu 2021. gadā.

9. diagramma. *SURE* atbalstītie uzņēmumi 2021. gadā (% no kopējā uzņēmumu skaita)

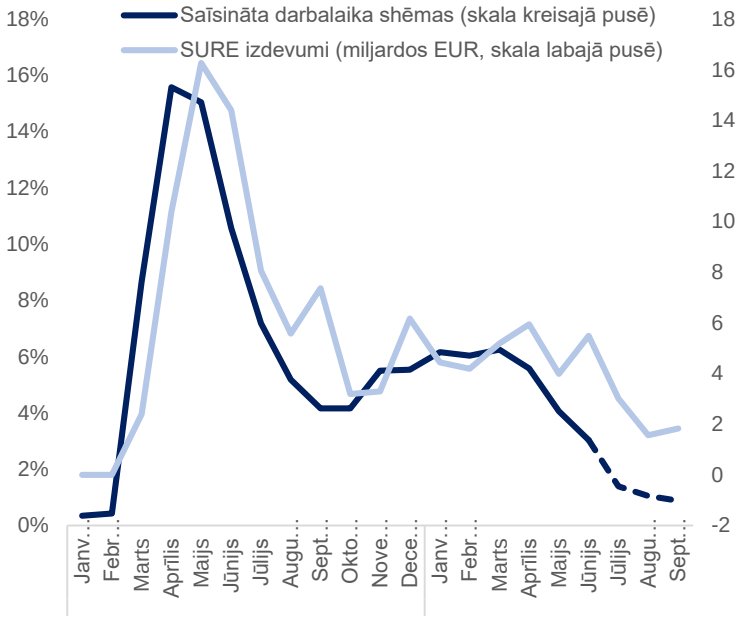

Avots: *dalībvalstu ziņojumi*

Piezīme. Kopējais uzņēmumu skaits neietver uzņēmumus, kuros nav darbinieku. "Nav datu" (n/d) attiecas uz dalībvalstīm (Itāliju un Ungāriju), kuras neziņoja par aptvērumu 2021. gadā.

Lai gan laika gaitā tas samazinājās, 2021. gadā joprojām bieži tika izmantots atbalsts saīsinātam darbalaikam. Lai gan saīsinātā darbalaika izmantojuma maksimums pandēmijas pirmajā vilnī no 2020. gada marta līdz aprīlim joprojām ir nepārspēts, ievērojams skaits strādājošo turpināja saņemt saīsināta darbalaika atbalstu (vai līdzīgas darbvietu saglabāšanas shēmas atbalstu), jo īpaši 2021. gada pirmajā pusē. *SURE* izdevumi cieši seko to darbinieku daļai, uz kuriem attiecas saīsināta darbalaika shēmas (10. diagramma). Pakāpeniskā saīsināta darbalaika atbalsta izmantošanas samazināšanās atspoguļo notiekošo ekonomikas atveseļošanu, ko veicina sekmīgas vakcinācijas kampaņas. Diemžēl datu trūkums par laikposmu pēc 2021. gada septembra lielākajā daļā valstu vēl neļauj novērtēt SARS-CoV-2 vīrusa omikrona varianta iespējamo ietekmi uz saīsināta darbalaika shēmām.

10. diagramma. To darbinieku daļa, kuri saņem atbalstu no saīsināta darbalaika shēmām un tām pielīdzināmām shēmām

Avots: EMCO *un* SPC *uzraudzības ziņojums par nodarbinātības un sociālo situāciju pēc Covid-19 uzliesmojuma (2022. gada ziema)*

Piezīme. Dati par aptverto darbinieku skaitu Čehijā nav pieejami. Par laikposmu pēc 2021. gada jūnija pieejama daļēja informācija: dati par aptvertajiem darbiniekiem nav pieejami par Itāliju pēc jūnija un par Beļģiju pēc augusta.

Covid-19 krīzes laikā pieauga sieviešu un jauniešu iesaiste saīsināta darbalaika darbā. Šis apgalvojums balstīts uz otro ziņojumu (publicēts 2021. gada septembrī), un šajā ziņā nav pieejami atjauninājumi. Tas galvenokārt atspoguļo atbalstīto nozaru sastāva pārmaiņas no ražošanas un būvniecības uz pakalpojumiem un mazumtirdzniecību, t. i., nozarēm, kuru nodarbinātībā ir salīdzinoši lielāks sieviešu un jauniešu īpatsvars[21]. Lai gan sieviešu īpatsvars saīsināta darbalaika nodarbinātībā pieauga līdz apmēram pusei, jauniešu īpatsvars joprojām bija ierobežots.

III. SĀKOTNĒJĀ *SURE* IETEKMES ANALĪZE

Šajā iedaļā ir atjaunināta iepriekšējos *SURE* pusgada ziņojumos sniegtā analīze par *SURE* ietekmi uz nodarbinātību un publiskajām finansēm, izmantojot arī Eirobarometra aptaujas rezultātus.

3.1 SURE *ietekmes uz bezdarba līmeni novērtēšana*

[21] Eiropas Komisija (2020), "*Labour Market and Wage Developments in 2020*", 3. nodaļa "*Policy developments*": https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23268&langId=en. Itālijā un Beļģijā shēmās iesaistīto sieviešu īpatsvars vidēji dubultojās pēc 2020. gada marta, savukārt gados jaunu strādājošo pabalstu saņēmēju īpatsvars palielinājās no 1,6 % līdz 5,7 % Itālijā un no 6,7 % līdz 7,6 % Beļģijā. Arī Latvijā, Rumānijā, Portugālē un Igaunijā bija liels saīsināta darbalaika nodarbinātībā iesaistīto sieviešu un jauniešu īpatsvars.

Šajā iedaļā sniegts atjaunināts novērtējums par *SURE* ietekmi uz bezdarba līmeni saņēmējās dalībvalstīs. *SURE* nolūks ir palīdzēt dalībvalstīm saglabāt strādājošo un pašnodarbinātu personu nodarbinātību Covid-19 pandēmijas laikā, tādējādi aizsargājot darbaspēka ienākumus ("darbvietu saglabāšanas" efekts ietekmes rašanās laikā). Tas arī veicina ātru atveseļošanu, pandēmijai mazinoties, jo uzņēmumi ir saglabājuši savus darbiniekus un prasmes un pašnodarbinātie ir gatavi atsākt savu saimniecisko darbību ("atgūšanās efekts" pēc ietekmes). Šeit sniegtajā novērtējumā galvenā uzmanība pievērsta attiecībai starp ražīgumu un bezdarbu kopš pandēmijas sākuma. Rezultātiem ir informatīvs raksturs, taču metodisku iemeslu dēļ skaitļi jāinterpretē piesardzīgi. Pirmkārt, ir grūti izstrādāt "hipotētisku" darba tirgus darbības scenāriju bez *SURE*. Otrkārt, ekonomikas ražīguma un nodarbinātības attiecību ietekmē dažādi faktori, to skaitā *SURE*. Citi faktori ir saistīti ar to, ka cilvēki nav varējuši aktīvi meklēt darbu vai bija atturējušies no meklēšanas, jo liela daļa ekonomikas bija apstājusies.

Bezdarba pieaugums 2020. gadā saņēmējās dalībvalstīs bija ievērojami mazāks, nekā gaidīts. Covid-19 krīzes pārvarēšanai 2020. gadā īstenotie ātrie un apjomīgie politikas pasākumi mazināja ekonomikas ražīguma krituma ietekmi uz bezdarbu salīdzinājumā ar gaidāmo bezdarba līmeņa reakciju uz IKP izmaiņām, kāda novērota iepriekš (skatīt 11. diagrammu)[22]. Bezdarba līmeņa pieaugums lielākajā daļā valstu bija mazāks, nekā gaidīts[23]. Šie konstatējumi apstiprina iepriekšējos rezultātus, kas izklāstīti pirmajā un otrajā *SURE* pusgada ziņojumā[24].

Pieņemtie politikas atbalsta pasākumi, ieskaitot *SURE*, 2020. gadā efektīvi pasargāja no bezdarba 1,5 miljonus cilvēku *SURE* saņēmējās dalībvalstīs[25]. Šis otrajā ziņojumā minētais skaitliskais rādītājs tiek apstiprināts. Kā jau minēts otrajā ziņojumā, bezdarba līmeņa pieaugumu, kurš bija zemāks, nekā gaidīts, daļēji var skaidrot ar saīsināta darbalaika shēmu un līdzīgu pasākumu plašu izmantošanu, jo īpaši tajās dalībvalstīs, kuras saņem *SURE* instrumenta atbalstu. Valstu līmenī — jo lielāka summa tika saņemta no *SURE* 2020. gadā, jo mērenāks bija bezdarba līmeņa pieaugums, savukārt dažas dalībvalstis, kuras nesaņēma atbalstu, spēja izmantot savus izdevīgos finansēšanas nosacījumus, lai īstenotu lielas saīsināta darbalaika shēmas (12. diagramma). Aplēsts, ka šie darba tirgus pasākumi, it īpaši saīsināta darbalaika shēmas, līdztekus citiem politikas risinājumiem pandēmijas kontekstā ir samazinājuši bezdarba līmeni *SURE* atbalsta saņēmējās dalībvalstīs par aptuveni vienu procentpunktu salīdzinājumā ar gaidīto

[22] Ekonomiskās izaugsmes reaģēšanu uz bezdarba līmeņa izmaiņām ekonomikas literatūrā bieži dēvē par Okuņa likumu. Kā vairāk empīrisks princips, nevis teorijā balstīta sakarība, Okuņa likums saka, ka ekonomikas ražīguma izaugsmes krišanās par 2–3 % ir saistīta ar bezdarba līmeņa pieaugumu par vienu procentpunktu (skatīt Okuņs, A. M., "*Potential GNP: Its measurement and significance*", *Proceedings of the Business and Economic Statistics Section, American Statistical Association,* 1962).

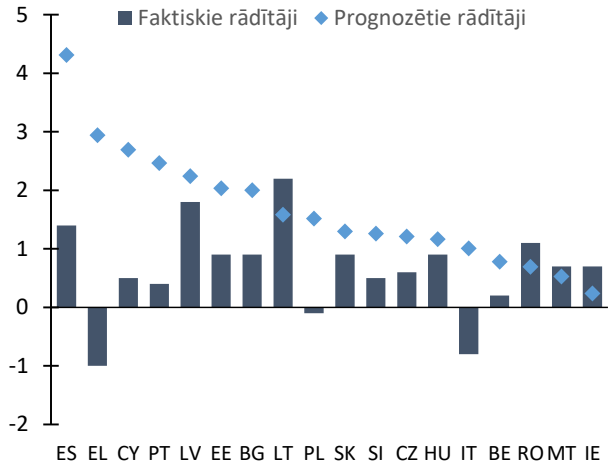
[23] Itālijā, Grieķijā un Polijā bezdarba līmenis 2020. gadā pat samazinājās.

[24] Mūsu galvenie konstatējumi ir spēkā, arī aizstājot bezdarba līmeņa izmaiņas ar nodarbinātības līmeņa izmaiņām (t. i., nodarbinātības līmenis pretstatā darbspējas vecuma iedzīvotāju skaitam). Šis precizējums ir veids, kā veikt korekcijas saistībā ar izmaiņām darbaspēkā, kas ietekmē bezdarba rādītājus. Sīkāku informāciju skatīt: Eiropas Komisija (2021), "*Quarterly Report on the Euro Area*", III iedaļa, 20. sēj., Nr. 2. *Horvātija nav iekļauta datu nepieejamības dēļ.*

[25] Tas nozīmē, ka, lai gan *SURE* aptvēra 31 miljonu cilvēku, aplēsts, ka 1,5 miljoni būtu kļuvuši par bezdarbniekiem bez politikas atbalsta.

bezdarba līmeņa pieaugumu. Tas atbilst aptuveni 1,5 miljoniem cilvēku, kuri nekļuva par bezdarbniekiem Covid-19 uzliesmojuma laikā *SURE* atbalsta saņēmējās dalībvalstīs[26].

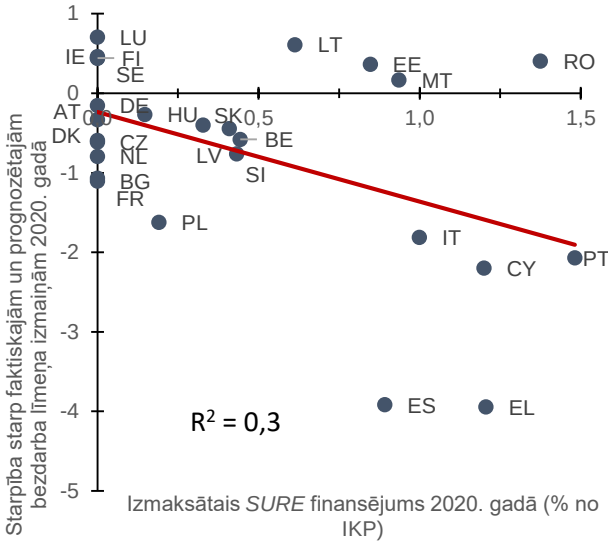
11. diagramma. Faktiskās bezdarba līmeņa izmaiņas pretstatā prognozētajām izmaiņām *SURE* atbalsta saņēmējās dalībvalstīs 2020. gadā

Avots: Ameco *un pašu aprēķini*

Piezīme: y ass — paredzamās bezdarba līmeņa izmaiņas atbilst prognozēm, kas izriet no katras valsts regresijas modeļa laikposmam no 1999. līdz 2019. gadam. Analīze balstās uz Okuņa likuma pieeju, kurā atkarīgais mainīgais apzīmē bezdarba līmeņa izmaiņas, bet neatkarīgais mainīgais — reālā IKP pieauguma tempu. Faktiskās bezdarba līmeņa izmaiņas ņemtas no Komisijas 2021. gada rudens prognozes.

12. diagramma. Saikne starp bezdarba līmeņa izmaiņām un izmaksāto *SURE* finansējumu 2020. gadā

Avots: Ameco *un pašu aprēķini*

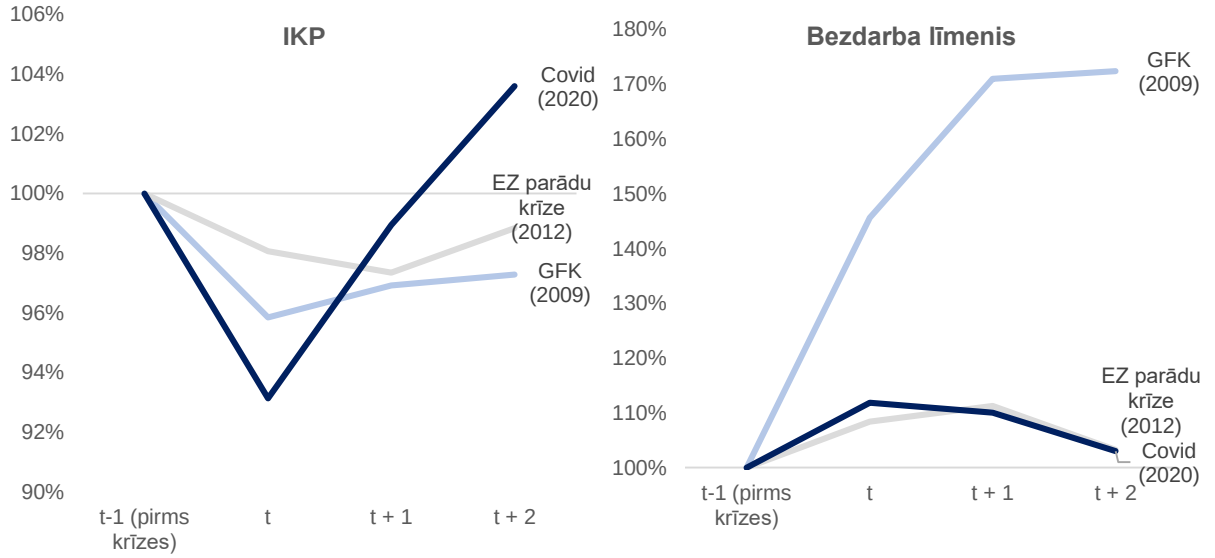
Piezīme: y ass — paredzamās bezdarba līmeņa izmaiņas izriet no katras valsts regresijas modeļa, kurš paskaidrots 11. diagrammas piezīmē.

Nodarbinātības aizsardzība pirmajos divos pandēmijas gados ir veicinājusi ātrāku atveseļošanu nekā iepriekšējās krīzēs. Pirmkārt, gan IKP, gan bezdarba līmenis *SURE* atbalsta saņēmējās dalībvalstīs 2021. gadā atguvās tuvāk pirmskrīzes līmenim, salīdzinot ar globālo finanšu krīzi un eurozonas krīzi, pēc tāda paša laika perioda (skatīt 13. diagrammu). Tas notika, neskatoties uz turpmākajiem pandēmijas viļņiem, kuru dēļ gada laikā bija atkārtoti jāievieš ierobežojumi. Nodarbinātības līmenim atgūstoties, bezdarba līmenis ES nokritās zem pirmspandēmijas līmeņa līdz rekordzemiem 6,4 %. Kopējais nostrādāto stundu skaits ir palielinājies, galvenokārt atspoguļojot darbvietu saglabāšanas shēmu izmantošanas turpmāku samazināšanos, lai gan stundu skaits joprojām ir par 1 % mazāks nekā pirms pandēmijas.

[26] Rezultāts ir iegūts no regresijas modeļa, kas parādīts 11. diagrammā. Tajā pieņemts, ka faktiskais un prognozētais darbaspēks ir vienādi.

Otrkārt, balstoties uz ziemas prognozi[27], ekonomikas izaugsme turpināsies arī 2022. gadā un ievērojami pārsniegs atveseļošanu tajā pašā posmā pēc iepriekšējām krīzēm, kad IKP saglabājās krietni zem pirmskrīzes līmeņa[28]. Tas liecina, ka pieejamā darbaspēka saiknes ar uzņēmumiem noturēšana, izmantojot saīsināta darbalaika shēmas un līdzīgus pasākumus, ir palīdzējusi veicināt ātru atveseļošanos, neskatoties uz sarežģīto epidemioloģisko situāciju.

13. diagramma. IKP un bezdarba līmeņa atgūšanās pēc krīzes vēsturisks salīdzinājums

Avots: Ameco *(izmantojot Komisijas 2021. gada rudens prognozi),* Eurostat

Piezīme. Parādīts kopējais IKP un vidējais bezdarba līmenis *SURE* saņēmējās dalībvalstīs. Laika periods t-1 attiecas uz gadu pirms attiecīgajām krīzēm, t. i., t+2 Covid-19 krīzei attiecas uz 2022. gadu. t=2009 globālajai finanšu krīzei (GFK); t=2012 eurozonas (EZ) parādu krīzei.

Kanāli, kas skaidro, kā *SURE* sekmēja mērenāku bezdarba līmeņa pieaugumu 2020. gadā un ātrāku atveseļošanu, detalizēti aprakstīti pirmajā *SURE* pusgada ziņojumā. Tie ietver vispārējās uzticēšanās uzlabošanu visā ES, atbalstu saīsināta darbalaika shēmām un to izmantošanas veicināšanu un iespēju nodrošināšanu dalībvalstīm vairāk līdzekļu tērēt nodarbinātības atbalstam un citiem ar pandēmiju saistītiem politikas pasākumiem. Pirmajā ziņojumā sniegtie *ad hoc* apsekojuma dati liecināja, ka *SURE* bija sava loma vairuma saņēmēju dalībvalstu lēmumā ieviest jaunas saīsināta darbalaika shēmas vai mainīt pastāvošu shēmu, un tas ļāva dažām dalībvalstīm veikt vērienīgākus pasākumus, kas līdzīgi saīsināta darbalaika shēmām. *SURE* arī palīdzēja dalībvalstīm vairot savu nodarbinātības saglabāšanas shēmu devīgumu vai ilgumu, jo tas kalpoja par pamatu dalībvalstu pārliecībai, kas ļāva īstenot lielākus aizņēmumus un tēriņus, nekā tās būtu gatavas citos apstākļos, izmantojot ES iegūtos ietaupījumus uz procentu maksājumiem par spīti dalībvalstu zemākam kredītreitingam.

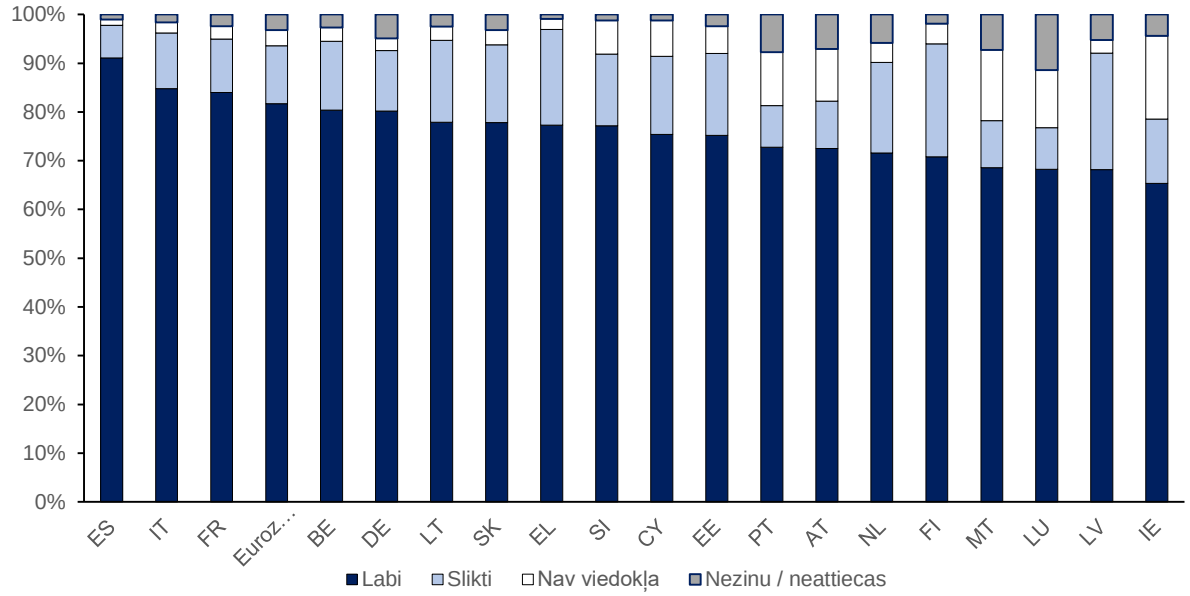
[27] Šīs analīzes pamatā ir Komisijas 2022. gada ziemas prognoze, kuras datu robeždatums bija 1. februāris. Tāpēc prognozē nebija iekļautas norises saistībā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā.

[28] Tomēr atveseļošana ir bijusi nevienmērīga. Nodarbinātība ar intensīvu saskarsmi saistītās nozarēs ir nodrošinājusi lielāko pieaugumu, savukārt ražošanā nodarbinātības līmenis stagnēja. Mazkvalificētu darba ņēmēju nodarbinātības līmenis joprojām atpaliek, atspoguļojot atveseļošanas nevienmērīgo raksturu.

Uzticēšanās efektu vēl vairāk ilustrē jaunākie Eirobarometra aptaujas rezultāti, kas izklāstīti turpmāk.

***SURE* ir saņēmis plašu ES iedzīvotāju atbalstu.** 2021. gada decembrī publicētajā Eirobarometra aptaujā respondentiem eurozonā tika jautāts, vai *SURE* aizdevumi, kuru mērķis ir saglabāt cilvēku darbvietas, ir laba ideja, un 82 % aptaujāto atbildēja apstiprinoši[29]. Šo pozitīvo viedokli par *SURE* pauduši respondenti gan saņēmējās valstīs, gan garantijas devējās valstīs (skatīt 14. diagrammu), vēlreiz apstiprinot instrumenta panākumus gan darbvietu atbalstīšanā, gan uzticēšanās ES vairošanā.

14. diagramma. ES iedzīvotāju viedoklis par to, vai *SURE* aizdevumi bija laba ideja (% no kopējā atbilžu skaita)

Avots: *Eirobarometra aptaujas 2021. gada decembra publikācija; aptauja veikta eurozonas valstīs 2021. gada oktobrī un novembrī. Skatīt 25. zemsvītras piezīmi.*

3.2 Tieša finansiālā ietekme: aplēstie procentu maksājumu ietaupījumi

Aplēsts, ka dalībvalstis, saņemot finansiālo palīdzību no *SURE*, kopumā ietaupījušas 8,2 miljardus EUR procentu maksājumos. Šī summa balstās uz pirmajām septiņām *SURE* emisijām līdz līdzekļu izmaksai 2021. gada 25. maijā, kas bija pēdējā izmaksa pirms ziņojuma datu robeždatuma[30]. Līdz ar to aplēstie procentu maksājumu ietaupījumi, visticamāk, pieaugs

[29] Konkrēti respondentiem tika uzdots šāds jautājums: "Kādas ir jūsu domas par jaunāko ES finansiālo atbalstu ES dalībvalstīm Covid-19 krīzes pārvarēšanai? Vai, jūsuprāt, bija labi vai slikti izsniegt (..) *aizdevumus, lai palīdzētu ieinteresētajām dalībvalstīm saglabāt cilvēku darbvietas?*" Skatīt: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2289

[30] Šis skaitlis ir tāds pats kā otrajā *SURE* ziņojumā, jo starp šā ziņojuma sniegšanu un otro ziņojumu nav veiktas jaunas izmaksas.

līdz ar pēdējām izmaksām[31]. Minētie ietaupījumi radās tāpēc, ka *SURE* aizdevumi piedāvāja dalībvalstīm zemākas procentu likmes nekā tās, kuras dalībvalstīm būtu jāmaksā, pašām emitējot valsts parāda vērtspapīrus, un šo aizdevumu vidējais periods ir gandrīz 15 gadi. Iemesls tam ir Eiropas Savienības AAA kredītreitings un *SURE* obligāciju likviditāte[32]. Vislielākie ietaupījumi reģistrēti dalībvalstīs ar zemākiem kredītreitingiem.

IV. *SURE* REGULAS PIEMĒROŠANU PAMATOJOŠO ĀRKĀRTAS APSTĀKĻU SAGLABĀŠANĀS

Šajā iedaļā ir ziņots par *SURE* instrumenta piemērošanu pamatojošo ārkārtas apstākļu saglabāšanos, kā to prasa *SURE* regula[33].

Lielākā daļa ES dalībvalstu visu ziemu izvairījās no plašu, stingru ierobežojošo pasākumu atjaunošanas, taču nenoteiktība saistībā ar vīrusu joprojām ir liela. Omikrona varianta straujā izplatība visas ziemas garumā norādīja uz ātrumu, kādā pandēmijas gaita var mainīties. Neraugoties uz zemāku smagas saslimšanas un nāves risku nekā ar iepriekšējiem SARS-CoV-2 variantiem, augstāks omikrona varianta lipīgums izraisīja hospitalizācijas gadījumu un veselības aprūpes sistēmu noslogojuma pieaugumu visā pasaulē, kā arī var izraisīt ievērojamu saslimšanas gadījumu skaitu, jo īpaši neaizsargātās iedzīvotāju grupās[34]. Lai gan vairums dalībvalstu neatjaunoja pilna mēroga mājsēdes pasākumus, 2021. gada beigās un 2022. gada sākumā atsevišķas nozares ierobežojumi joprojām skāra īpaši smagi. Saskaņā ar Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (*ECDC*) datiem 2022. gada 6. martā kopējo epidemioloģisko situāciju ES/EEZ raksturoja augsts paziņoto gadījumu rādītājs, taču kopumā ar lejupejošu tendenci[35]. Lai gan omikrona varianta vilnis ir sasniedzis augstāko punktu lielākajā daļā valstu, inficēšanās turpina pieaugt vecāka gadagājuma cilvēku vidū, un no 6. marta tiek prognozēta pieaugoša mirstības līmeņa tendence 10 valstīs. *ECDC* atzīmēja, ka epidemioloģiskā situācija rada lielas vai ļoti lielas bažas 15 ES/EEZ valstīs. Situācija valstīs joprojām atšķiras, un uzraudzības datu tendenču interpretācija šobrīd rada grūtības, jo dalībvalstīs ir atšķirīgi un strauji mainīgi testēšanas režīmi.

2021. gadā pieaugušais izaugsmes temps gada beigās palēninājās. Pēc pirmspandēmijas ekonomikas ražīguma līmeņa atjaunošanās 2021. gada vasarā Eiropas ekonomika nedaudz palēninājās omikrona varianta izraisītā Covid-19 infekciju pieauguma, augsto enerģijas cenu un

[31] Šajās aplēsēs nav iekļauta nekāda iespējamā papildu pārliecinoša ietekme, kas jauniem ārkārtas instrumentiem, ieskaitot *SURE*, varētu būt bijusi uz ekonomikas subjektiem un procentu likmju starpību dalībvalstu pašu aizņēmumiem.

[32] Procentu ietaupījumu sadalījums pa dalībvalstīm ir pieejams otrā pusgada ziņojuma par *SURE* 4. tabulā. Sīkāka informācija par metodiku atrodama "*Quarterly Report on the Euro Area*", III iedaļā, 20. sēj., Nr. 2 (2021).

[33] *SURE* regulas 14. panta 1. punkts. Jebkurā gadījumā instrumenta pieejamības periods, kurā var pieņemt PĪL, beidzas 2022. gada 31. decembrī saskaņā ar *SURE* regulas 12. panta 3. punktu. Pēc minētā datuma Padome šo atbalstu var pagarināt ik pēc 6 mēnešiem (ja joprojām ir pieejami finanšu resursi) saskaņā ar 12. panta 4. punktu.

[34] Skatīt Pasaules Veselības organizācijas publikāciju: https://www.who.int/publications/m/item/enhancing-readiness-for-omicron-(b.1.1.529)-technical-brief-and-priority-actions-for-member-states

[35] Skatīt *ECDC* valstu pārskata ziņojumu, 2022. gada 9. nedēļa: https://covid19-country-overviews.ecdc.europa.eu/index.html

joprojām pastāvošo piegādes traucējumu dēļ. Lai gan daži ierobežojumi tika ieviesti no jauna, tie kopumā ir bijuši maigāki vai mērķorientētāki nekā iepriekšējos viļņos. Komisijas ziemas prognozē (publicēta pirms iebrukuma Ukrainā) tika paredzēts, ka izaugsme otrajā ceturksnī palielināsies un prognozes periodā saglabāsies stabila, kā rezultātā ES IKP pieaugs par 4,0 % 2022. gadā un 2,8 % 2023. gadā. Inflācijas prognoze ES tika pārskatīta, palielinot līdz 3,9 % 2022. gadā, — tas joprojām ir krietni virs ECB noteiktā 2 % mērķrādītāja.

Ņemot vērā ģeopolitisko situāciju Ukrainā, ekonomikas prognozēs šobrīd ir ārkārtēja nenoteiktība. Iebrukums Ukrainā un tā ietekme uz drošību un stabilitāti, visticamāk, negatīvi ietekmēs izaugsmi, cita starpā tāpēc, ka tas ietekmēs finanšu tirgus, turpināsies enerģijas cenu spiediens, joprojām pastāvēs šķēršļi piegādes ķēdēs un tiks ietekmēta uzticēšanās. Arī pašreizējā Covid-19 viļņa ietekme varētu būt ilgāka, nekā paredzēts, un vēl vairāk traucēt piegādes ķēdes. Abi šie faktori varētu izraisīt augstāku inflāciju, nekā paredzēts, ja papildu izmaksas tiks pārnestas uz patērētājiem. Taču mājsaimniecību pieprasījums varētu palielināties lielo uzkrājumu dēļ, savukārt Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM) varētu nodrošināt vēl spēcīgāku stimulu investīcijām, lai gan šobrīd riski liecina par lejupejošu tendenci.

Politikas pasākumi ir kļuvuši arvien vairāk mērķorientēti, un tos atbalsta ANM nolūkā veicināt atveseļošanu. Šajā nolūkā ir jāvirzās prom no pagaidu ārkārtas palīdzības, piemēram, *SURE*. ANM sekmē investīcijām bagātu atveseļošanu un izaugsmi veicinošas reformas, un viens no mērķiem ir palīdzēt novērst pandēmijas nevienmērīgo ietekmi uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem. Pārkvalificēšanās un prasmju pilnveide ir svarīgs elements, ņemot vērā ES apņemšanos attiecībā uz Eiropas sociālo tiesību pīlāru un digitalizācijas un zaļās pārkārtošanās veicināšanu[36].

Tā kā instruments joprojām būs pieejams līdz 2022. gada 31. decembrim, finansiālo palīdzību *SURE* ietvaros var joprojām piešķirt, lai novērstu nopietnus Covid-19 pandēmijas izraisītos ekonomiskos traucējumus. *SURE* ietvaros joprojām ir pieejami aptuveni 5,6 miljardi EUR, kas ir vairāk nekā kopējie papildu līdzekļu pieprasījumi, kurus līdz šim iesniegušas 7 dalībvalstis (3,8 miljardi EUR) otrajā pieprasījumu kārtā.

V. INFORMĀCIJA PAR VALSTU REVĪZIJAS UN KONTROLES SISTĒMĀM

5.1 Ziņojumu sniegšanas pienākums par revīzijas un kontroles sistēmām

Komisijas kontroles sistēmas novērš krāpšanu starp Savienību kā aizdevēju un dalībvalsti kā aizņēmēju. Proti, Komisija ir ieviesusi kontroles pasākumus, lai novērstu pārkāpumus vai krāpšanu attiecībā uz *datiem, ko dalībvalstis sniedz*, vai nu pieprasot aizdevumu, vai pēc tam par aizdevuma izmantošanu. Ja rodas aizdomas par šādiem gadījumiem, saskaņā ar aizdevuma līguma noteikumiem Komisija var rīkoties un veikt izmeklēšanu. Komisija veic šo uzdevumu, pilnībā ievērojot dalībvalstu kompetences, un tai nav pilnvaru novērtēt un uzraudzīt, kā

[36] Skatīt 2021. gada 8. maija Portu deklarāciju un Komisijas Ieteikumu par iedarbīgu un aktīvu atbalstu nodarbinātībai pēc Covid-19 krīzes (*EASE*).

galasaņēmēji dalībvalstīs izmanto *SURE* aizdevumus. Konkrētāk, *SURE* un tā īstenošana nekādā veidā nedrīkst iejaukties valsts sociālā nodrošinājuma sistēmu izstrādē ne vispārīgi, ne attiecībā uz saīsinātu darbalaiku, kas joprojām ir dalībvalstu kompetencē[37, 38].

Neatkarīgi no Komisijas kontroles sistēmām dalībvalstīm kā aizņēmējām ir jānodrošina līdzekļu pienācīga izmantošana valsts līmenī, jānovērš pārkāpumi un krāpšana, kā arī jāatgūst neatbilstīgi izmantoti līdzekļi. Šis pienākums izriet no *SURE* regulas 13. panta 1. punkta un Finanšu regulas 220. panta 5. punkta. Konkrēti, saskaņā ar aizdevuma līgumu katrai dalībvalstij, kas saņem atbalstu no *SURE*, regulāri jāpārbauda, vai mehānisma ietvaros aizņemtās summas tiek izmantotas atbilstīgi *SURE* regulai, PĪL un aizdevuma līgumam, un jānodrošina, lai tiktu veikti atbilstoši pasākumi pārkāpumu un krāpšanas novēršanai. Aizņemto summu nepareizas vai neatbilstīgas izmantošanas gadījumā dalībvalstij jāveic tiesiskas darbības šādu summu atgūšanai. To papildina dalībvalsts pienākums saistībā ar aizdevuma pārvaldību izmeklēt un izskatīt krāpšanas vai korupcijas gadījumus vai jebkādas citas nelikumīgas darbības, kas kaitē ES finanšu interesēm.

Dalībvalstīm ir jāsniedz Komisijai informācija par valsts kontroles un revīzijas sistēmām attiecībā uz *SURE*, lai nodrošinātu to saistību izpildi atbilstīgi aizdevuma līgumam. Šajā nolūkā Komisija 2022. gada 18. janvārī veica saņēmēju dalībvalstu *ad hoc* apsekojumu. Visas dalībvalstis atbildēja uz anketas jautājumiem. Dalībvalstu ziņoto rezultātu kopsavilkums ir sniegts 5.2. iedaļā.

5.2 Galvenie aptaujas rezultāti

5.2.1. Par kontroli un revīziju atbildīgās iestādes

Valstu kontroles un revīzijas sistēmu institucionālā struktūra dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Apmēram pusē dalībvalstu par kontroli atbildīgās iestādes nav atbildīgas par revīziju. Otrā pusē dalībvalstu dažas iestādes veic gan kontroli, gan revīziju, savukārt citas iestādes veic tikai kontroli vai tikai revīziju. Kontroles bieži veic Darba lietu ministrija (10 dalībvalstīs), cita ministrija (piemēram, Finanšu ministrija, Sociālā nodrošinājuma ministrija, Ģimenes lietu un sociālās politikas ministrija, Kultūras ministrija), valsts nodarbinātības dienesti, darba inspekcijas, sociālās apdrošināšanas fondi vai nodokļu aģentūras (15. diagramma). Revīzijas visbiežāk veic valsts augstākā revīzijas struktūra vai ministrija (piemēram, Finanšu ministrija un Darba lietu ministrija) (16. diagramma).

[37] Saskaņā ar *SURE* regulas 13. apsvērumu, lemjot par aizdevuma summu, Padomei pilnībā jāievēro dalībvalstu kompetence.

[38] Skatīt 17. punktu Eurogrupas 2020. gada 9. aprīļa ziņojumā par visaptverošu ekonomikas politikas atbildes reakciju uz Covid-19 pandēmiju.

15. diagramma. Par kontroli atbildīgās iestādes (dalībvalstu skaits)

Avots: *dalībvalstu anketas*

16. diagramma. Par revīziju atbildīgās iestādes (dalībvalstu skaits)

Avots: *dalībvalstu anketas*

Gandrīz visās dalībvalstīs iestādes, kuras veic *SURE* atbalstīto pasākumu kontroli un revīziju, darbojās vēl pirms Covid-19 pandēmijas. Vienā dalībvalstī tika izveidotas jaunas iestādes īpaši *SURE* atbalstītajiem pasākumiem. Divās dalībvalstīs papildus jau esošajām tika ieviestas jaunas revīzijas un kontroles sistēmas tikai vienam konkrētam pasākumam vai tā daļai.

5.2.2. Kontroles un revīzijas sistēmu ieviešana

Visas dalībvalstis veica *SURE* ietvaros atbalstīto pasākumu kontroles. Visas dalībvalstis veica vismaz maksājumu pieprasījumu administratīvas pārbaudes / dokumentāras pārbaudes, lai nodrošinātu, ka *SURE* līdzekļi tiek izmantoti atbilstoši to mērķim (17. diagramma). Turklāt gandrīz 85 % dalībvalstu veica *ex post* pārbaudes un aptuveni puse no tām veica pārbaudes uz vietas, lai novērstu krāpšanu un pārkāpumus.

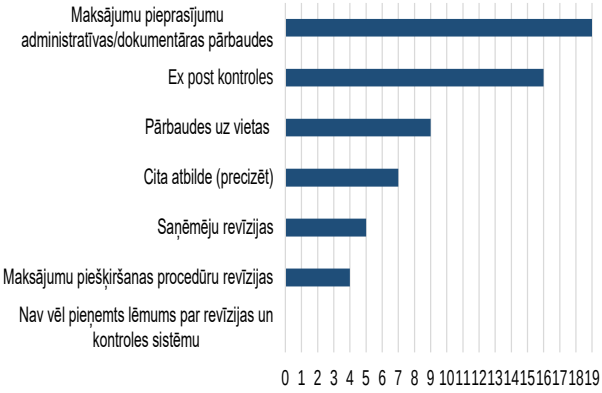
Visas dalībvalstis veica attiecināmības kritēriju izpildes pārbaudi (18. diagramma). Turklāt vairāk nekā trīs ceturtdaļas dalībvalstu veica pārbaudes par to, vai strādājošie, kas saņem atbalstu, ir saglabājuši darbu un vai saņēmēji atbalstu izmanto paredzētajam mērķim.

Pamatojoties uz aptaujā sniegtajām atbildēm, dalībvalstīm ir papildus jāprecizē informācija par revīzijas esību un tvērumu. Vairāk nekā puse dalībvalstu ziņoja, ka tās vai nu ir veikušas maksājumu piešķiršanas procedūras un/vai saņēmēju revīziju, vai veikušas cita veida revīzijas. Lai gan visās dalībvalstīs ir ieviestas *SURE* kontroles, viena dalībvalsts ziņoja, ka nav veiktas *SURE* atbalstīto pasākumu revīzijas. Cita dalībvalsts ziņoja, ka ir veiktas revīzijas, izņemot dažus pasākumus, kam izlietota salīdzinoši neliela daļa no kopējā finansējuma.

Visas dalībvalstis sistemātiski veica kontroles un revīzijas, vairumā gadījumu pamatojoties uz riska un/vai statistisko izlasi. Dažos gadījumos kontroles ir bijušas automātiskas visiem saņēmējiem, izmantojot īpašas IT sistēmas. Astoņas dalībvalstis ziņoja, ka ir veikušas arī *ad hoc* kontroles un revīzijas.

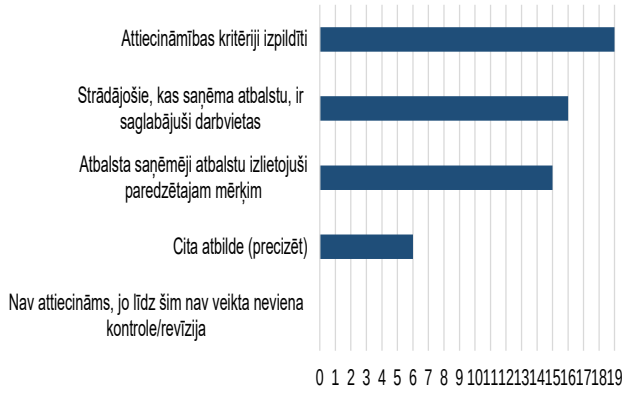
Turpmāk lielākā daļa dalībvalstu nav paredzējušas citas kontroles un revīzijas, izņemot tās, kuras jau tiek veiktas vai ir īstenotas. Tikai divas dalībvalstis plāno veikt konkrētu pasākumu papildu kontroli un revīziju 2022. gada otrajā pusē.

17. diagramma. Kontroļu un revīziju veids (dalībvalstu skaits)

Avots: *dalībvalstu anketas*

18. diagramma. Jautājumi, kam kontrolēs un/vai revīzijās pievērsta vislielākā uzmanība (dalībvalstu skaits)

Avots: *dalībvalstu anketas*

5.2.3. Pārkāpumu vai krāpšanas gadījumu izplatība un atbildes reakcija uz tiem

Visās dalībvalstīs, izņemot vienu, kontroles un revīzijas atklāja pārkāpumus un krāpšanas gadījumus. Turklāt gandrīz visās dalībvalstīs iestādēm ir ziņots par aizdomām par pārkāpumiem vai krāpšanu. Visos šādos gadījumos tika veikta izmeklēšana. Apstiprinātu pārkāpumu vai krāpšanas gadījumā 13 dalībvalstis uzsāka tiesvedību, lai atgūtu nepareizi izlietotos līdzekļus. Dažās dalībvalstīs līdzekļi tika atgūti bez tiesvedības. Viena dalībvalsts ziņoja, ka atklātie pārkāpumi vai krāpšanas gadījumi vēl nav apstiprināti.

Dalībvalstis ziņoja par līdzīgiem pārkāpumiem vai krāpšanu. Visbiežāk ziņotie pārkāpumi bija saistīti ar apgrozījuma krituma trūkumu vai nepietiekamu tā kritumu, lai varētu pretendēt uz atbalstu, darba ņēmēju atlaišanu algu subsīdiju saņemšanas laikā (vai neilgi pēc tam), darba devējam prasītās algas daļas neizmaksāšanu, darbiniekiem piešķirtās summas neizmaksāšanu pilnā apmērā un atbalsta pieprasījumu darbiniekiem, kuri atgriezās darbā un kuriem nebija šķēršļu strādāt, un darbiniekiem, kuri faktiski strādāja kā parasti. Dažos gadījumos uzņēmumi pieteicās atbalstam neesošām darba attiecībām vai izmantoja atbalstu jaunpieņemtiem darbiniekiem esošo darbinieku vietā. Citos gadījumos uzņēmumi vienlaikus pieteicās vairākiem pasākumiem, kaut arī juridiski bija tiesīgi uz tikai viena pasākuma atbalstu. Uzņēmumi arī nepatiesi deklarējuši saimnieciskās darbības veidu, lai varētu saņemt atbalstu.

Visas dalībvalstis dokumentēja savu darbu attiecībā uz pārkāpumiem vai krāpšanas gadījumiem. Dalībvalstis dokumentē pārkāpumus cita starpā pārbaudes/novērtējuma ziņojumos, piezīmēs, kontrolsarakstos, detalizētās izklājlapās, memorandos, fondu vai revīzijas dokumentācijā.

VI. ZIŅOŠANAS PIENĀKUMI SASKAŅĀ AR ES *SURE* SOCIĀLĀS IETEKMES OBLIGĀCIJU SATVARU

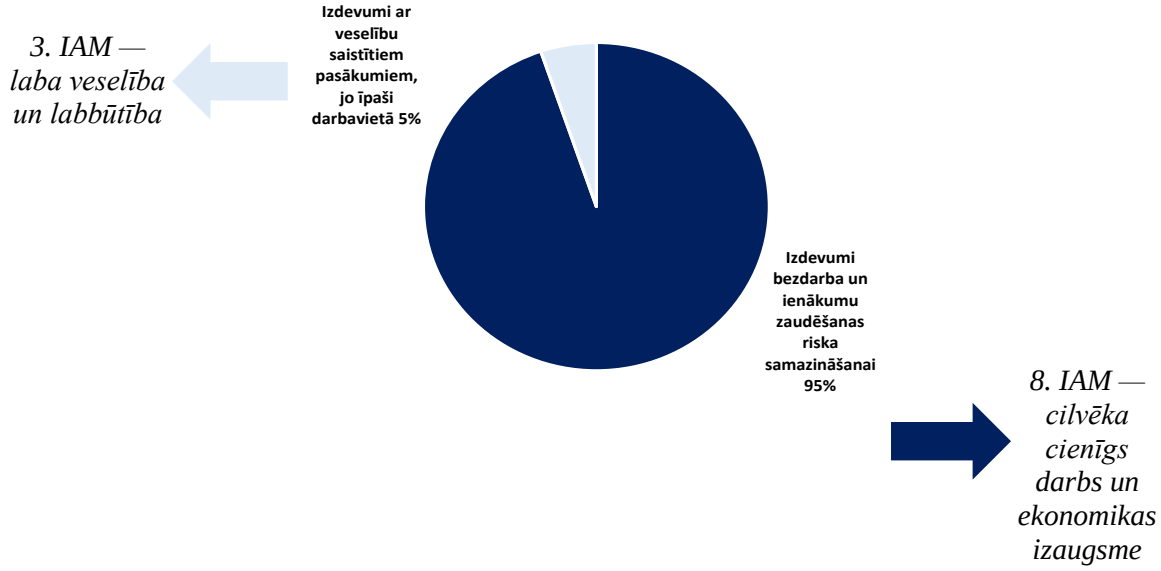
Šis ziņojums pārsniedz *SURE* regulā noteiktos ziņošanas pienākumus, izpildot arī ziņošanas prasības saskaņā ar ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvaru[39]. Satvars nosaka, ka jāziņo par *SURE* ieņēmumu sadali, izdevumu veidu un *SURE* ietekmi.

***SURE* ieņēmumu sadalījums pa saņēmējām dalībvalstīm un attiecināmu sociālo izdevumu veidiem sniegts attiecīgi 1.1. un 2.2. iedaļā.** Līdz 2022. gada februārim 95 % no piešķirtajiem 94 miljardiem EUR bija izmaksāti dalībvalstīm, un 98 % no šiem līdzekļiem jau ir iztērēti.

***SURE* publiskie izdevumi joprojām atbilst ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM).** *SURE* publisko izdevumu sadalījums pa attiecināmajiem sociālajiem izdevumiem, kā norādīts sociālās ietekmes obligāciju satvarā, liecina, ka 95 % tiek tērēti bezdarba un ienākumu zaudēšanas riska samazināšanai. Kā parādīts 19. diagrammā, tas atbalsta 8. IAM (cilvēka cienīgs darbs un ekonomikas izaugsme). Atlikušie 5 % tiek tērēti ar veselību saistītiem pasākumiem, kas atbalsta 3. IAM (laba veselība un labbūtība).

Par *SURE* ietekmi ziņots 2.3. un 3. iedaļā. Ir sniegtas aplēses par *SURE* atbalstīto cilvēku un uzņēmumu skaitu gan 2020., gan 2021. gadā. *SURE* palīdzēja aizsargāt gandrīz 1,5 miljonus darbvietu, kas tika saglabātas 2020. gadā, kā parādīts 3.1. iedaļā. Kā parādīts otrajā ziņojumā, ir aplēsts, ka dalībvalstis ietaupījušas 8,2 miljardus EUR procentu maksājumos.

19. diagramma. Sociālās ietekmes obligāciju satvars un IAM kartēšana

[39] ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvars nosaka standartu, kurš ieguldītājiem nodrošina pārliecību, ka šajā satvarā emitētās ES obligācijas ir saistītas ar projektiem, kuri patiesi kalpo sociāliem nolūkiem. Tādējādi satvars atbilst Starptautiskās Kapitāla tirgus apvienības sociālās ietekmes obligāciju principiem.

PIELIKUMS. Sīkāka informācija par *SURE* darījumiem un līdzekļu izmaksu

A1. tabula. Līdzekļu izmaksa dalībvalstīm saskaņā ar *SURE* (miljardi EUR)

Valsts	Kopējā aizdevuma summa	ES *SURE* 1. emisija Darījums: 20.10.2020. Izmaksa: 27.10.2020.			ES *SURE* 2. emisija Darījums: 10.11.2020. Izmaksa: 17.11.2020.			ES *SURE* 3. emisija Darījums: 24.11.2020. Izmaksa: 01.12.2020.	ES *SURE* 4. emisija Darījums: 26.01.2021. Izmaksa: 02.02.2021.			ES *SURE* 5. emisija Emisija: 09.03.2021. Izmaksa: 16.03.2021.	ES *SURE* 6. emisija Emisija: 23.03.2021. Izmaksa: 30.03.2021.			ES *SURE* 7. emisija Emisija: 18.05.2021. Izmaksa: 25.05.2021.			Izmaksa kopā	Pieprasītie līdzekļi (% no kopsummas)	Vid. termiņš
		10 g.	20 g.	Kopā	5 g.	30 g.	Kopā	15 g.	7 g.	30 g.	Kopā	15 g.	5 g.	25 g.	Kopā	8 g.	25,6 g.	Kopā			
Beļģija	8,2							**2,0**	1,3	0,7	**2,0**		1,3	0,9	**2,2**	1,1	0,9	**2,0**	**8,2**	**100,0 %**	**14,7**
Bulgārija	0,5															0,3	0,2	**0,5**	**0,5**	**100,0 %**	**15,0**
Horvātija	1,0				0,3	0,2	**0,5**					**0,5**							**1,0**	**100,0 %**	**14,3**
Kipra	0,6				0,2	0,1	**0,3**		0,2	0,1	**0,2**					0,1	0,0	**0,1**	**0,6**	**100,0 %**	**14,7**
Čehija	2,0											**1,0**	1,0		**1,0**				**2,0**	**100,0 %**	**10,1**
Igaunija	0,2															0,1	0,1	**0,2**	**0,2**	**100,0 %**	**15,0**
Grieķija	5,3				1,0	1,0	**2,0**		0,7		**0,7**					1,6	0,9	**2,5**	**5,3**	**100,0 %**	**14,5**
Ungārija	0,7							**0,2**	0,2	0,1	**0,3**								**0,5**	**77,4 %**	**14,7**
Īrija	2,5												1,3	1,2	**2,5**				**2,5**	**100,0 %**	**14,7**
Itālija	27,4	5,5	4,5	**10,0**	3,1	3,4	**6,5**		4,5		**4,5**	**3,9**	0,7	1,2	**1,9**		0,8	**0,8**	**27,4**	**100,0 %**	**14,8**
Latvija	0,3				0,1	0,0	**0,1**		0,0	0,0	**0,1**					0,1	0,0	**0,1**	**0,3**	**100,0 %**	**14,6**
Lietuva	1,0				0,2	0,1	**0,3**					**0,3**				0,2	0,2	**0,4**	**1,0**	**100,0 %**	**14,7**
Malta	0,4				0,1	0,0	**0,1**					**0,1**				0,1	0,1	**0,2**	**0,4**	**100,0 %**	**14,6**
Polija	11,2	1,0	0,0	**1,0**					2,6	1,7	**4,3**		1,4		**1,4**	1,1	0,5	**1,6**	**8,2**	**73,3 %**	**13,0**
Portugāle	5,9							**3,0**								1,5	0,9	**2,4**	**5,4**	**91,2 %**	**14,6**
Rumānija	4,1							**3,0**											**3,0**	**73,2 %**	**14,6**
Slovākija	0,6							**0,3**				**0,3**							**0,6**	**100,0 %**	**14,9**
Slovēnija	1,1				0,2	0,0	**0,2**		0,5	0,4	**0,9**								**1,1**	**100,0 %**	**14,8**
Spānija	21,3	3,5	2,5	**6,0**	2,9	1,2	**4,0**			1,0	**1,0**	**2,9**	2,4	1,7	**4,1**	1,9	1,4	**3,4**	**21,3**	**100,0 %**	**14,7**
Kopā	**94,4**	10,0	7,0	**17,0**	8,0	6,0	**14,0**	**8,5**	10,0	4,0	**14,0**	**9,0**	8,0	5,0	**13,0**	8,1	6,0	**14,1**	**89,6**	**94,9 %**	**14,5**